

2021

in beeld,
woord
& cijfers

 VolkerWessels

Van de Raad van Bestuur	3	DIVISIES	
Over VolkerWessels	4	Nederland Bouw & Vastgoedontwikkeling	50
In één oogopslag	6	Nederland Infrastructuur	52
Strategie	8	Nederland Energie & Telecom Infrastructuur	54
Financiële resultaten	15	Verenigd Koninkrijk	56
Veiligheid	18	Noord-Amerika	58
Duurzaamheid	24	Duitsland	60
Integriteit	37		
Bijzondere projecten	40		

Welkom in de wereld van VolkerWessels

Ook het jaar 2021 werd gekenmerkt door de voortdurende Coronapandemie. Door de overheid werden met enige regelmaat sterk beperkende maatregelen opgelegd om de verspreiding van het virus tegen te gaan.

Inmiddels begint het besef door te dringen dat Corona niet meer weggaat en dat we op zoek moeten gaan naar manieren om ondanks het virus toch door te kunnen gaan met onze dagelijkse activiteiten. Om die reden moedigen wij onze medewerkers aan om zich te laten vaccineren. Vaccineren voorkomt het oplopen van Corona niet maar zorgt nadrukkelijk voor minder ziekenhuis opnames en vermindert daarmee dus de druk op ons zorgstelsel.

Overal waar wij actief zijn hebben wij ons weten aan te passen aan de nieuwe omstandigheden en zijn we in staat geweest – ondanks Corona – veilig door te werken.

Ondanks het feit dat wij ook in 2021 een verdere verbetering hebben gezien in onze veiligheidscijfers, hebben we het verlies van drie medewerkers te betreuren als gevolg van bedrijfsongevallen. Elk van deze drie ongevallen is diepgaand onderzocht en geeft aan dat wij op het gebied van veiligheid onverminderd waakzaam moeten zijn en blijven.

In 2021 hebben we ons strategisch plan geactualiseerd. Ons uitgangspunt hierbij is dat we niet alleen waarde willen creëren voor onze aandeelhouders, maar dat we met onze activiteiten ook actief bijdragen aan een klimaatneutrale, circulaire en gezonde gebouwde omgeving. Iedere divisie heeft eigen duurzaamheidsdoelstellingen vastgesteld waarmee we een gezamenlijke ambitie hebben om in Nederland in 2030 volledig emissievrij te werken. Deze ambitie hebben we voor het overgrote deel geconcretiseerd met specifieke maat-

van links naar rechts: Alfred Vos, Jan de Ruiter, Dick Boers, Alan Robertson en Jan van Rooijen

regelen, want een groot deel van de reductie kunnen we zelf realiseren. Ook in 2021 zelf zijn grote stappen voorwaarts gezet op het gebied van duurzaamheid. In 2021 is onze aandacht verder uitgegaan naar het versterken van onze

In 2021 hebben wij een aantal grote, complexe projecten opgeleverd

management teams en het verder onder controle brengen van onze bedrijfsrisico's. Zo is 2021 ook het jaar waarin wij een aantal grote, complexe projecten hebben opgeleverd. De divisie Bouw & Vastgoedontwikkeling heeft in juli het Onderwijs en Cultuurcomplex Amare in Den Haag opgeleverd en de divisie Infrastructuur Nederland heeft de veel besproken nieuwe zeesluis in IJmuiden opgeleverd.

2021 werd gekenmerkt door een aanhoudende sterke vraag in een groot aantal sectoren waarin wij opereren. Ondanks uitdagingen in onze toeleveringsketen heeft dit, mede als gevolg van het selectief aannemen van werk en een scherpe focus op risico- en contractmanagement, geleid tot sterke financiële prestaties. In 2021 is onze EBT-marge verder gestegen naar 3,6%.

Kortom, ons bedrijf heeft in 2021 financieel sterk gepresteerd. Vanzelfsprekend is dit alleen maar mogelijk dankzij de grote inzet en betrokkenheid van al onze 16.500 medewerkers. Mede namens de aandeelhouders en de Raad van Commissarissen, spreken wij hier graag onze grote dank uit.

De Raad van Bestuur van VolkerWessels
Jan de Ruiter, Alfred Vos, Jan van Rooijen, Dick Boers en Alan Robertson

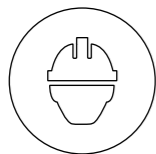
Over VolkerWessels

VolkerWessels is een toonaangevende, internationale bouwonderneming die werkt volgens het 'think global, act local' principe. VolkerWessels is actief in Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Noord-Amerika en Duitsland en heeft in totaal meer dan 130 lokale ondernemingen. VolkerWessels speelt een sleutelrol in de samenleving met projecten en diensten die duurzaam bijdragen aan de leefomgeving. Wij bouwen aan wonen, werken en mobiliteit.

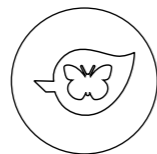
KERNWAARDEN

Aan alles wat we bij VolkerWessels doen, liggen drie kernwaarden ten grondslag: veiligheid, duurzaamheid en integriteit. Deze waarden zijn altijd en overal van toepassing, van de boardroom tot de betonmolen. Ze vormen onze 'licence to operate'.

Veiligheid

- 1 Creëren en bewaken van een cultuur waarin veilig werken vanzelfsprekend is.
- 2 Elke medewerker is zich bewust van de noodzaak om veilig te werken en durft anderen daarop aan te spreken.
- 3 Iedereen draagt gezamenlijk zorg voor elkaars veiligheid, is alert op gevaar en werkt planmatig om incidenten te voorkomen.

Duurzaamheid

- 1 We werken samen aan een klimaatneutrale, circulaire en gezonde gebouwde omgeving, zowel in onze bedrijfsvoering als in projecten.
- 2 Het is onze ambitie om in 2030 volledig emissievrij te werken.
- 3 Het is daarnaast onze ambitie een goede werkgever te zijn, de natuurlijke omgeving te versterken en de gezondheid van mensen te verbeteren.

Integriteit

- 1 Om zaken te mogen doen, is integer handelen een voorwaarde.
- 2 Van iedereen in alle ondernemingen en alle lagen van ons concern verwachten we een integere en professionele werkhouding.
- 3 We verwachten dat ook van onze ketenpartners en onderaannemers.

STRIJP-S

In het bruisend hart van Eindhoven realiseren verschillende VolkerWessels ondernemingen de woonwijk Strijp-S. In deze oorspronkelijke 'Philips stad' ontstaat een bron van creativiteit en levendigheid. Tal van innovaties zijn hier ontwikkeld en zichtbaar gemaakt. Een inspiratiebron voor vele nieuwe bewoners, gebruikers en bezoekers. VolkerWessels werkt op Strijp-S aan infrastructuur, connectiviteit maar ook aan ontwikkeling, bouw en renovatie van verschillende projecten.

In één oogopslag

De cijfers hebben betrekking op 2021, behalve waar anders aangegeven

4 THUISMARKTEN & 6 DIVISIES

 36%*
Bouw & Vastgoed-ontwikkeling

 21%*
Verenigd Koninkrijk

 20%*
Infrastructuur

 13%*
Energie & Telecom Infrastructuur

 5%*
Duitsland

 5%*
Noord-Amerika

* Percentage omzet

 Omzet
€ 6,2 miljard
2020: € 6,4 miljard

 Orderportefeuille
€ 9,2 miljard
2020: € 9,6 miljard

 EBT-marge
3,6%
2020: 2,4%

 EBT
€ 225 miljoen
2020: € 153 miljoen

 CO₂-emissies per miljoen euro omzet in kiloton (NL)**
24,2
2020: 23,8

 Afvalscheidingspercentage (NL)**
96%
2020: 95%

 IF-rate (NL)**
2,7
2020: 2,9

 Social return score (NL)**
1,1%
2020: 1,1%

 Ondernemingen
130⁺

 Vakbekwame medewerkers
~16.500

 Opdrachtgevers
~7.000

 Projecten per jaar
~25.000

** De duurzaamheidscijfers van het Verenigd Koninkrijk, Noord-Amerika en Duitsland zijn te vinden op bladzijde 56, 58 en 60.

STRATEGIE

Bouwen aan een toekomstbestendige wereld

VolkerWessels is een trots én financieel gezond familiebedrijf met een lange historie. De oplossingen die wij realiseren voor wonen, werken en mobiliteit, gaan een leven lang mee. We denken niet in jaren, maar in generaties.

H

Het is onze gezamenlijke opdracht en verantwoordelijkheid om zowel ons bedrijf als de wereld mooier, sterker en toekomstbestendiger over te dragen aan de volgende generaties.

De druk op de woningmarkt en infrastructuur neemt verder toe. Tegelijkertijd stellen we hogere eisen aan onze leefomgeving. Mede als gevolg van Corona is bouwen aan een gezonde en veilige leefomgeving actueler dan ooit.

Omdat de vraagstukken van verduurzaming en kwaliteit van de leefomgeving zo verweven zijn, is het niet logisch ze los van elkaar op te pakken. We combineren deze uitdagingen en zien ze als een kans op innovaties met een grote maatschappelijke meerwaarde. Zo wordt het gemakkelijker om op grote schaal oplossingen te bedenken voor klimaatadaptatie, de energietransitie en circulair bouwen.

VolkerWessels is ervan overtuigd dat we met onze diverse portefeuille van projecten, onze mix van activiteiten in de vier thuismarkten en onze basis van vele kleine projecten een grote bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij. Om optimaal te blijven presteren en kansen te benutten, richt VolkerWessels zich op verduurzaming, industrialisatie, digitalisatie en innovatie en indien opportuun op strategische overnames.

Bij alles wat we doen, houden we onze kernwaarden scherp in het vizier: veiligheid, duurzaamheid en integriteit.

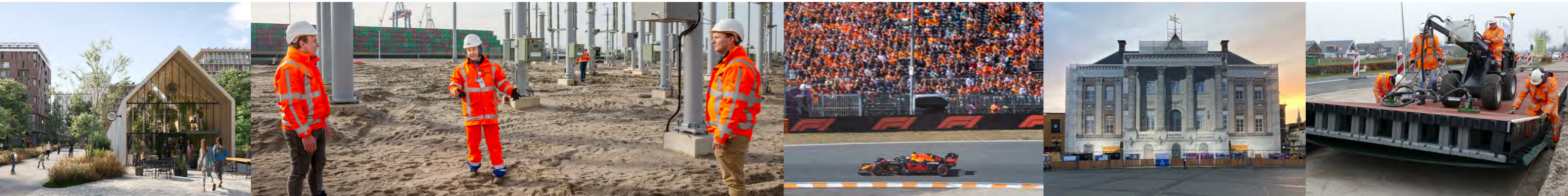
Strategische focus

Ook in de toekomst houdt VolkerWessels een gediversifieerde portefeuille met een vergelijkbare evenwichtige mix van activiteiten in de vier thuismarkten, marktsegmenten, producten en een grote basis van kleine projecten. Om marktleider te blijven in elk van deze segmenten, blijven we onze propositie in

die segmenten optimaliseren, specifiek gericht op winstgevendende niches. Ook richten we ons op de groei van nieuwe activiteiten. Om de prestaties in onze meervoudige marktsegmenten verder te verbeteren, richten we ons op vier strategische prioriteiten, zoals hieronder uiteengezet. Naast deze kernprioriteiten blijven risicomanagement & governance en de kernwaarden van VolkerWessels (veiligheid, duurzaamheid en integriteit) centraal staan in onze strategie.

1. Klantgericht bedrijfsmodel

We hechten veel waarde aan onze grote basis van kleine projecten naar ons bedrijfsmodel van lokaal ondernemerschap. Dit model zorgt voor een goed inzicht in de klantbehoefte, kennis van de lokale marktomstandigheden, de mensen en de projecten.

VolkerWessels vult dit werk aan met (grotere) multidisciplinaire projecten. Hierin kunnen we excelleren door de kennis en expertise te delen en samen te werken binnen het VolkerWessels concern. De natuurlijke voorkeur van VolkerWessels gaat uit naar relatie gedreven opdrachtgeverschap. Hiermee bedoelen wij dat opdrachtgever en opdrachtnemer heldere verwachtingen hebben bij aanvang van het project en begrip voor elkaars situatie op het moment dat onvoorziene situaties zich voordoen.

Progressie in 2021: Op basis van een onderzoek van USP, in opdracht van Cobouw, is VolkerWessels als het bouwbedrijf met de **beste reputatie** uit de bus gekomen en besteden we volgens onze opdrachtgevers het meeste aandacht aan veiligheid. De reputatiemonitor bestaat uit drie onderdelen: 1) Bekendheid en samenwerking 2) Bedrijfspositionering en 3) Positie in de markt. VolkerWessels scoort met name sterk op het onderdeel positie in de markt,

Als bouwconcern kunnen we een **positieve bijdrage** leveren aan onze leefomgeving

met de positieve Net Promotor Score en de meeste promotors. Ook op het onderdeel gemak van zaken doen scoort VolkerWessels zeer hoog. Vanzelfsprekend zijn wij trots op deze uitkomst!

2. Voorkeurswerkgever

De medewerkers van VolkerWessels vormen de basis van onze onderneming. VolkerWessels wil de beste medewerkers aantrekken en behouden. Hiervoor richten wij ons op inspirerend leiderschap dat een cultuur van transparantie, samenwerking en prestatie management neerzet. Ook bieden we ontwikkeltrajecten voor alle disciplines. Zo wil VolkerWessels de voorkeurswerkgever zijn en blijven.

Progressie in 2021: VolkerWessels heeft in 2021 een aantal stappen gezet om onze medewerkers door te laten groeien, breder inzetbaar te maken en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt meer kansen te geven.

Werken en leren, dat gaat bij VolkerWessels hand in hand. Door onze eigen **VolkerWessels Vakschool** in Schoonebeek kunnen we focussen op de ontwikkeling van onze mensen. De Vakschool verzorgt opleidingen, cursussen en trainingen om ervoor te zorgen dat de kennis en kunde van onze mensen blijft aansluiten bij de vraag van de markt. We hebben ook een speciaal

opleidingscentrum, de **VolkerWessels Academy**, dat modulaire opleidingsprogramma's aanbiedt (traditioneel en digitaal) met een sterke focus op projectmanagement en leiderschapsontwikkeling.

Daarnaast is er sinds dit jaar ook **VolkerWessels Inclusief**, ons (interne) leer-werkbedrijf. VolkerWessels Inclusief begeleidt mensen die wat extra hulp nodig hebben om een plek in te nemen op de arbeidsmarkt. Bijvoorbeeld mensen met een uitkering die aan de slag willen in de bouw of infra, maar die daarvoor niet de juiste startkwalificaties hebben. Of mensen met een technische achtergrond, op praktisch of theoretisch niveau, die zich willen laten bijscholen om een functie te vervullen bij VolkerWessels en mensen die vanuit een ander beroep willen overstappen naar de bouw. In nauwe samenwerking met de VolkerWessels Vakschool en Academy leiden we hen met een maatwerkprogramma op tot volwaardige vakmensen. Op alle vlakken, van timmerman of elektromonteur tot modelleur.

In 2021 is ook onze website "**werkenbijvolkerwessels.nl**" live gegaan. Hierop vinden potentiële kandidaten alle vacatures binnen VolkerWessels en kunnen ze kennis maken met onze ondernemingen. Aan de achterkant worden alle vacatures beheerd vanuit hetzelfde Applicant Tracking System zodat onze recruiters eenvoudig kandidaten kunnen koppelen aan openstaande vacatures. Het platform helpt ons om in deze

krappe arbeidsmarkt de juiste kandidaten te vinden en VolkerWessels te positioneren als voorkeurswerkgever.

3. Operational excellence

VolkerWessels biedt projecten van hoge kwaliteit op het gebied van ontwerp, voorbereiding, uitvoering, service en onderhoud. Op deze wijze optimaliseren we de waarde voor onze opdrachtgevers en minimaliseren we faalkosten. VolkerWessels investeert intensief in expertise en tools voor het verbeteren van de manier waarop wij projectbeheersingsgegevens en inzichten gebruiken. Door gebruik te maken van de schaalvoordelen en door te leren over meerdere projecten heen (evalueren en verbeteren), kunnen we beter sturen op kosten, tijd, risico's en veilige projecten. Daarnaast industrialiseren we onze processen door het prefabriceren en standaardiseren van componenten. Zo blijven we onderscheidend in het opleveren van onze unieke projecten. Hierdoor ontstaat een continue operationele

We industrialiseren onze processen door het **prefabriceren** en **standaardiseren** van componenten

verbetercyclus die de sleutel is tot het toekomstige succes van VolkerWessels.

Progressie in 2021: Wij streven naar operational excellence in al onze processen. Om de faalkosten te minimaliseren, besteden wij voortdurend aandacht aan het **managen van projectprocessen en risico's**. BIM en het LEAN-geïnspireerde groepsprogramma Samen Slimmer Bouwen dragen ook bij aan de operational excellence die wij nastreven. Een belangrijke factor bij de verdere reductie van faalkosten is het vroegtijdig betrekken van contractmanagement in het (tender)proces. Met het meerjaren digitalisatieprogramma NEXT van onze Infrastructuur divisie geven we vorm aan onze ambitie om het maximale uit onze mensen, data en systemen te halen. Dit doen we om de klantwaarde te verhogen, de kosten te reduceren en de projectbeheersing te verbeteren.

Ook nieuwe en doordachte logistieke processen zijn onderdeel van operational excellence. Het **BouwHub-concept**, ontwikkeld door VolkerWessels Materieel & Logistiek, stroomlijnt het transport van bouw materieel, materialen en personeel naar, van en op de bouwplaats. Het concept verbetert de veiligheid en duurzaamheid door vermindering van het aantal verkeersbewegingen, zeker bij projecten in stadscentra. Bovendien verhoogt een gestroomlijnde logistiek de arbeidsproductiviteit, omdat collega's en onderaannemers zich volledig kunnen concentreren op hun eigen werk. Dit is

De vraag naar **preventief beheer** en **onderhoud neemt toe**

een welkome ontwikkeling gezien de krapte op de arbeidsmarkt.

Contractmanagement is een ander belangrijk aspect van grote geïntegreerde projecten. Contracten worden steeds complexer. Voor geïntegreerde multidisciplinaire projecten is steeds meer kennis van zaken nodig. Dit biedt ons kansen om ons te onderscheiden, maar betekent ook dat we wendbaar moeten zijn en ons constant moeten aanpassen aan deze marktrealiteit. Hoewel we trouw blijven aan onze filosofie van een klantgerichte organisatiestructuur met klantgericht ondernemerschap, centraliseren we belangrijke kennis. Dit helpt ons in onze ambitie om projecten te managen met nog meer effectiviteit, efficiency en discipline.

De vraag naar **preventief beheer en onderhoud** neemt toe. Wij willen meer nadruk leggen op het ontzorgen van opdrachtgevers op dit gebied door het aanbieden van een multidisciplinair geïntegreerd aanbod van beheer- en onderhoudsdiensten. Technologische ontwikkelingen maken het gebruik van

data niet alleen mogelijk maar ook essentieel. Het gebruik van data is de sleutel tot het leveren van goede beheer- en onderhoudsdiensten.

4. Digitalisering en innovatie

VolkerWessels wil vooroplopen in verandering om onze leidende rol in de markt te behouden en zet in op digitalisatie door de ontwikkeling van apps, efficiënte ondersteuning voor dataopslag in de cloud, een snel netwerk, directe toegang tot de relevante applicaties en de juiste beveiliging.

VolkerWessels gelooft dat de sector de komende jaren meer zal veranderen dan in het verleden, zowel in wat we maken als in hoe we het maken. Digitalisatie en de energietransitie zijn bijvoorbeeld belangrijke aanjagers van deze verandering. Om de groei van nieuwe activiteiten te stimuleren, richten we ons op het versnellen van de identificatie, ontwikkeling en opschaling van onze innovaties.

Progressie in 2021: Tijdens de Coronapandemie moest een deel van onze medewerkers thuis werken en waren we genoodzaakt digitale oplossingen in te voeren om door te kunnen werken. Omdat de digitale transitie al ver gevorderd was, kon VolkerWessels, waar nodig, snel en succesvol overstappen op toepassingen als Teams en SharePoint. In 2021 hebben we aanzienlijke vooruit-

gang geboekt binnen ons **EASE-programma** in Nederland ('Efficient, Automatisch, Schaalbaar en Eenvoudig'). Hiermee werken we aan een uniforme en gestandaardiseerde IT-omgeving voor onze basis IT-componenten als de cloud, infrastructuur, netwerk, beveiliging en werkruimte. Door deze componenten te standaardiseren en over te stappen op één centrale IT-organisatie gaan we onze IT-kwaliteit en serviceniveaus naar

Digitalisatie en de energietransitie zijn belangrijke aanjagers van deze verandering

de business toe verbeteren. Hierdoor kunnen de divisies zich concentreren op applicaties, ERP-systemen en data, wat onze concurrentiepositie verder zal versterken.

We zijn doorggegaan met de migratie naar een gemeenschappelijke **ERP-standaard** en met de implementatie van nieuwe ERP-systemen. Hierdoor kunnen de divisies kosten besparen en de kwaliteit van, het inzicht in en het gebruik van gegevens verbeteren.

Om de duurzaamheidsuitdagingen van emissievrij, circulair en natuurinclusief

bouwen aan te gaan, hebben we geïnvesteerd in de elektrificatie van machines, waaronder zwaar materieel zoals de eerste elektrische rupskraan. Ook werken we hard aan nieuwe vormen van energie die de energietransitie moeten versnellen, bijvoorbeeld door te experimenteren met nieuwe energietechnologie zoals waterstofbrandstofcellen tijdens het bouwproces.

Voor VolkerWessels heeft **informatiebeveiliging, privacy (GDPR) en cyber security** topprioriteit. In samenspraak met onze werkmaatschappijen en onze softwareleveranciers controleren we actief op kwetsbaarheden in en misbruik van onze hard- en software. Met de genomen maatregelen verwachten we het risico op misbruik zo ver mogelijk te beperken. Daarnaast maken we onze medewerkers bewust van al deze dreigingen en trainen hen hier zo goed mogelijk mee om te gaan en incidenten direct te melden.

Risicobeheersing & Bestuur
De risicomangement- en governance processen van VolkerWessels zorgen ervoor dat de ondernemingen bij het uitvoeren van projecten een gedisciplineerde aanpak hanteren die gebaseerd is op een zorgvuldige budgettering en projectselectie. Onze governance is gericht op het waarborgen van de naleving van interne procedures, wet- en regelgeving en de bescherming van activa en informatie.

SPONSORING EN PARTNERSHIPS

Samen bouwen aan een betere wereld door middel van het ondersteunen van passende initiatieven met een maatschappelijke waarde

Onze gezamenlijke opdracht en verantwoordelijkheid om zowel ons bedrijf als onze wereld mooier, sterker en toekomstbestendiger over te dragen aan de volgende generaties, komt ook naar voren in onze sponsoring en partnerships. Deze samenwerkingen moeten ons niet alleen in staat stellen onze boodschap uit te dragen maar ons bovendien helpen onze doelstellingen te realiseren. Samen bouwen aan een betere wereld door middel van het ondersteunen van passende initiatieven met een maatschappelijke waarde.

Tegen deze achtergrond hebben we een sponsorbeleid ontwikkeld aan de hand waarvan we de afgelopen jaren een selectie van passende partnerships zijn aangegaan. Zo is VolkerWessels trots om zich partner te mogen noemen van o.a. het Rijksmuseum, de Formula 1 Heineken Dutch Grand Prix, het VolkerWessels Cycling Team en nog een aantal andere initiatieven.

De partnership met het Rijksmuseum staat in het teken van de verduurzaming van de huisvesting van het museum. VolkerWessels zet hierbij haar expertise in en draagt zo bij aan het behoud en de toegankelijkheid van de collecties.

Als hoofdsponsor van de Dutch Grand Prix op Circuit Zandvoort zijn we onderdeel van een evenement waar innovaties, techno-

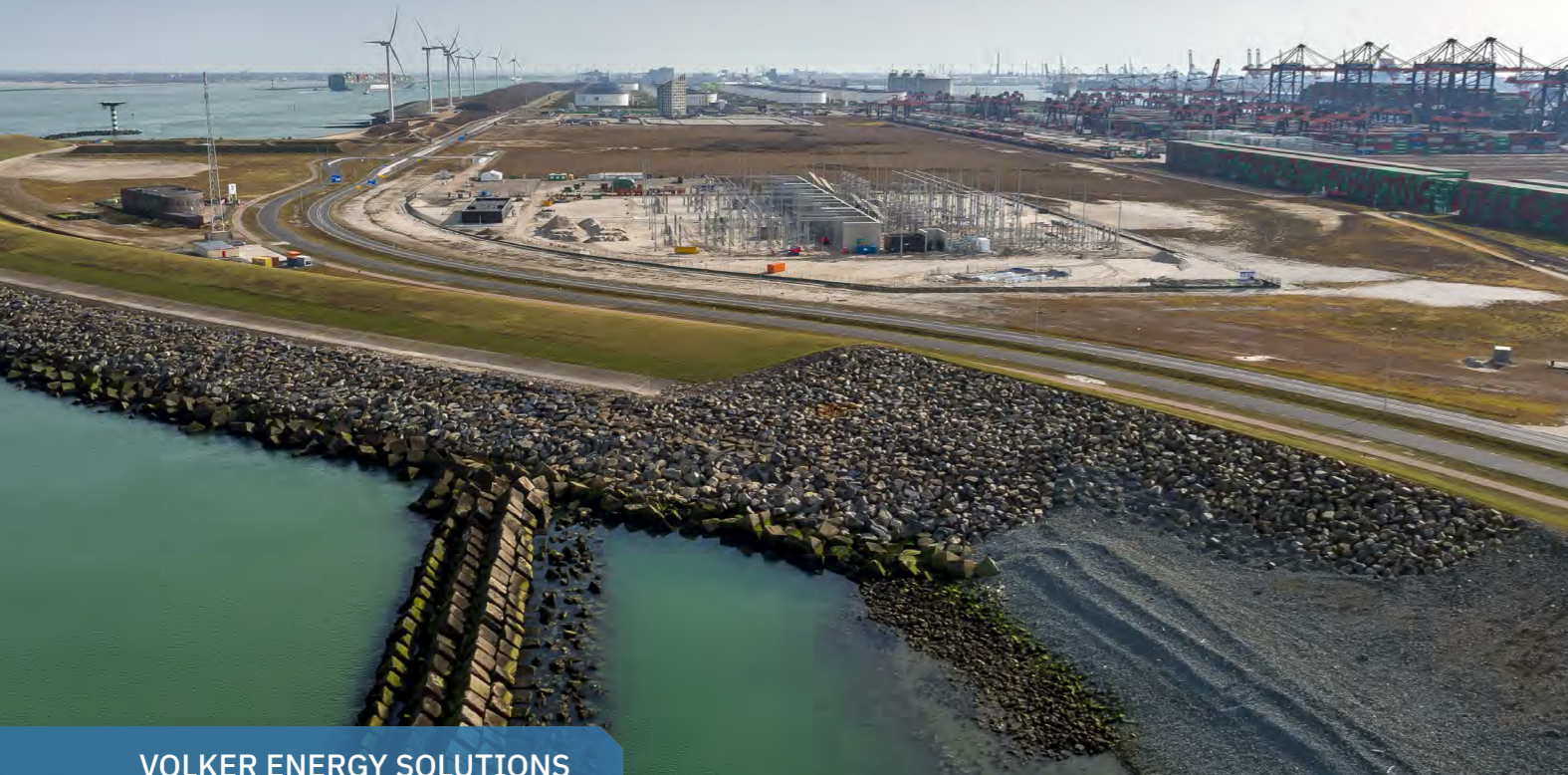
logie en realisatie op het hoogste niveau en op een wereldpodium bij elkaar komen. Wij gebruiken dit fantastische evenement om ons bedrijf met onze 130 werkmaatschappijen te presenteren aan onze collega's, toekomstige collega's en de rest van Nederland.

Samen bouwen aan een betere wereld

Het VolkerWessels Cycling Team biedt ons de kans talenten te ontwikkelen binnen de wielersport en vitaliteit (ook onder onze medewerkers) te stimuleren. Het team fietst in binnen- en buitenland en we zetten alles in het werk om de sportieve ambities van onze renners te realiseren.

Door een duurzame samenwerking met het bedrijfsleven zijn we bovendien in staat de maatschappelijke ontwikkeling van onze renners te ondersteunen zodat er niet alleen op de fiets maar ook naast de fiets succes wordt behaald.

Behalve deze samenwerkingen hebben we nog een aantal kleinere partnerships in onder meer de autosport en de culturele sector waarbij we onszelf ook hier ten doel stellen (jeugd) talent te ondersteunen en een maatschappelijke bijdrage te leveren aan innovatieve en technologische uitdagingen.

VOLKER ENERGY SOLUTIONS

Energietransitie: aansluiten van windpark Hollandse Kust Zuid op het hoogspanningsnet

Nederland werkt hard aan de energietransitie en VolkerWessels levert een belangrijke bijdrage. Zo was Volker Energy Solutions (onderdeel van Visser & Smit Hanab) in 2021 betrokken bij de realisatie van windmolenpark Hollandse Kust Zuid voor de kust van Scheveningen. Het nieuwe landstation zorgt ervoor dat de 1.400 megawatt aan opgewekte stroom – genoeg om meer dan anderhalf miljoen huishoudens van groene stroom te voorzien – aan het net kan worden geleverd.

“De elektriciteit die door de windturbines op zee wordt opgewekt, komt eerst samen in twee high voltage offshore platforms”, legt Peter Lugtigheid, senior projectmanager van Volker Energy Solutions, uit. “Daarna wordt de opgewekte energie via twee 9 kilometer lange kabels aan land gebracht. Het was onze opdracht ervoor te zorgen dat de kabels konden worden aangesloten op het bestaande hoogspanningsnet.”

Om dit mogelijk te maken heeft Volker Energy Solutions in opdracht van netbeheerder TenneT een compleet nieuw transformatorstation op de Tweede Maasvlakte gebouwd, waar de elektriciteit op de juiste spanning wordt gebracht. Peter: “We hebben de primaire installatie gerealiseerd waar hoogspanning op zit, inclusief alle voorzieningen zoals staalconstructies, schakelaars en metingen. Ook de secundaire installatie met de besturingsapparatuur en alle telecomvoorzieningen is door ons gemaakt. Dat is ook meteen de reden waarom TenneT ons

heeft geselecteerd”, zegt hij met gepaste trots. “Wij kunnen het hele project managen.”

Vanaf het transformatorstation ging het project verder, waarvoor de expertise is ingeschakeld van de boorafdeling van Visser & Smit Hanab. Met een gestuurde boring hebben deze HDD-specialisten twee 380kV kabelverbindingen mogelijk gemaakt onder een vaarweg in de Maasvlakte. Deze koppelen het nieuwe transformatorstation aan het bestaande station ‘De Maasvlakte’. “Momenteel breiden we dit bestaande station uit om deze aansluiting technisch mogelijk te maken”, vervolgt Peter. “Via het landelijk hoogspanningsnet gaat de windenergie uiteindelijk naar de Nederlandse huishoudens.”

Opdrachtgever: TenneT Large Project Offshore

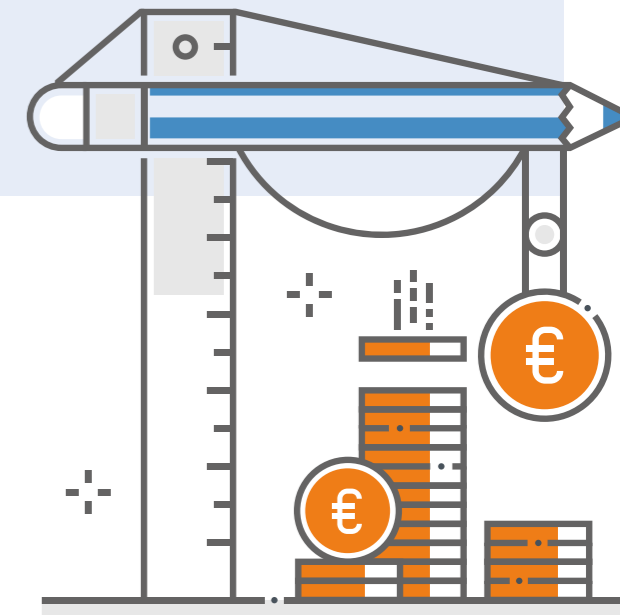
“Wij kunnen het hele project managen”

Landstation Hollandse Kust Zuid

Het Landstation Hollandse Kust Zuid is het tweede station in Nederland waarmee een windmolenpark op zee wordt aangesloten op het vasteland. Eerder was Volker Energy Solutions al betrokken bij de bouw van het transformatorstation en de kabelverbindingen van de twee vergelijkbare platforms Alpha en Beta voor de kust van de Borssele.

Financiële resultaten

VolkerWessels heeft het afgelopen jaar sterk financieel gepresteerd.

Omzet

In 2021 is de omzet met 4% gedaald naar €6.193 miljoen vergeleken met €6.448 miljoen in 2020. Deze, deels verwachte, daling in omzet is met name zichtbaar bij onze Infrastructuuractiviteiten in Nederland. Dit is het gevolg van significante vertraging in aanbestedingen van grotere integrale infrastructurele projecten door de stikstofproblematiek vanaf de zomer van 2019. Ook bij onze Bouw & Vastgoedontwikkeling activiteiten in Nederland daalt de omzet licht, deels door timing van projecten, deels door vertraging van nieuwe opdrachten als gevolg van vertragingen in de afgifte van vergunningen en bestemmingsplannenprocedures.

Nettowinst en EBT-marge

Ondanks de voortdurende Coronapandemie hebben we in 2021 een record netto winst gerealiseerd ter hoogte van €165 miljoen, een verbetering van 42% ten opzichte van 2020. Het resultaat voor belastingen (EBT) is uitgekomen op €225 miljoen, een stijging van €72 miljoen ten opzichte van 2020. De EBT-marge is gestegen naar 3,6% (120 basispunten hoger dan in 2020). Naast de directe gevolgen van de Coronapandemie als gevolg van de restricties, hebben ook de indirecte gevolgen zoals leveringsproblemen in de toeleveringsketens en prijschommelingen van bouwmaterialen impact gehad op

de efficiëntie en de rendementen van onze projecten in delen van ons bedrijf in 2021. We zijn echter met zijn allen in staat gebleken om deze uitdagingen goed het hoofd te bieden, hetgeen heeft geleid tot deze sterke resultaatontwikkeling. Alle divisies, met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk, leverden in 2021 een hoger resultaat dan in 2020. De resultaten in het Verenigd Koninkrijk werden ook in 2021 negatief beïnvloed door specifieke projectuitdagingen binnen één onderneming, de overige ondernemingen laten een verbetering zien ten opzichte van 2020.

Solvabiliteit en liquiditeit

VolkerWessels beschikt over een solide kapitaalstructuur met een solvabiliteit van 22% per 31 december 2021 (31 december 2020: 27%). De daling van de solvabiliteit is deels het gevolg van het aantrekken van een gunstige financiering voor jaareinde ter aflossing van eenzelfde bedrag na 1 januari 2022. Zonder dit effect bedraagt de solvabiliteit 23%. De resterende daling is het gevolg van dividenduitkeringen over 2021. Het groepsvermogen bedraagt per 31 december 2021 €0,9 miljard. De netto liquiditeit (exclusief IFRS 16) bedroeg per ultimo 2021 €286 miljoen. VolkerWessels heeft geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om verschuldigde belastingen op een later tijdstip te betalen.

Orderportefeuille

De orderportefeuille van VolkerWessels per 31 december 2021 is met circa 4% licht gedaald naar €9.236 miljoen ten opzichte van de recordstand van €9.618 miljoen per 31 december 2020. De daling van circa €0,4 miljard komt met name door een daling van de orderportefeuille bij onze Bouw & Vastgoedontwikkeling activiteiten in Nederland en Duitsland door vertragingen in het gunnen van nieuwe opdrachten en het verkrijgen van bouwvergunningen ten behoeve van onze projectontwikkelingsactiviteiten. De orderportefeuille in de infrastructuurdivisie, is na de sterke daling in 2020 als gevolg van de vertraging van aanbestedingen voor grote multidisciplinaire infrastructuur-

projecten stabiel gebleven op een niveau van circa €1,4 miljard. We hebben in 2021 een aantal mooie middelgrote projecten toegevoegd aan onze orderportefeuille en is de vaste onderstroom aan veelal kleinere projecten goed op niveau gebleven. De orderportefeuille in het Verenigd Koninkrijk is toegenomen met bijna €0,2 miljard, nagenoeg volledig veroorzaakt door koerseffecten. De orderportefeuilles van Energie & Telecom en Noord-Amerika daalden licht als gevolg van gerealiseerde productie op de langlopende (onderhouds-) contracten, onderliggend is met name de orderportefeuille bij Energie & Telecom gestegen.

Personeel

Het gemiddelde aantal werknemers bij VolkerWessels daalde in 2021 met 342 naar 16.589.

Pieter Kaars en Marc Rameau

DIJKVEILIG

Klimaatadaptatie: Versterken Markermeerdijken

Grote delen van de 33 kilometer lange Markermeerdijken tussen Hoorn en Durgerdam voldoen niet meer aan de moderne veiligheidseisen en moeten worden versterkt. Dit is belangrijk, want in een scenario van hoog water als gevolg van extreme weersomstandigheden en klimaatverandering, zijn 1,2 miljoen Noord-Hollanders afhankelijk van deze dijken.

voor te belasten met zand. Dat moet beheerst gebeuren om te voorkomen dat het nieuwe zandlichaam afschuift op de slappe veengrond."

'Ons primaire doel is om de dijken weer vijftig jaar dijkveilig te maken'

Twee van die Noord-Hollanders zijn Pieter Kaars en Marc Rameau. Beiden al vele jaren werkzaam bij KWS en respectievelijk integraal realisatiemanager en realisatiemanager voor het project 'Versterking Markermeerdijken'. "Ons primaire doel is om de dijken weer vijftig jaar dijkveilig te maken", legt Pieter uit. "Daarvoor hoeft de dijk niet zozeer opgehoogd, maar wel verbreed te worden. De dijk is al meer dan honderd jaar oud en toen het Markermeer en IJsselmeer nog Zuiderzee waren zijn er regelmatig dijkdoorbraken geweest. Dat is ook de reden dat de dijk zo mooi door het landschap slingert en dat moet natuurlijk behouden blijven."

Zodra een stabiele kern van zand is gevormd wordt de dijk bekleed met een dikke laag klei en aan de waterzijde afgewerkt met zetsteen en stortsteen. Die grondstoffen worden allemaal over water aangevoerd om zo de lokale wegen en dorpen te ontzien en dat is een logistieke puzzel. "We hebben geen ruimte om een depot aan te leggen, dus alles wat je aanvoert moet je direct verwerken.

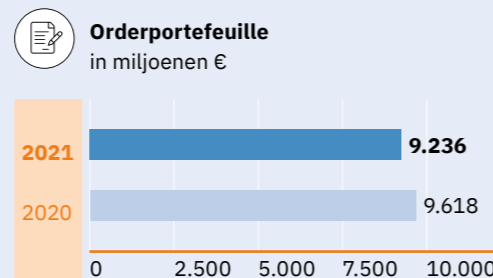
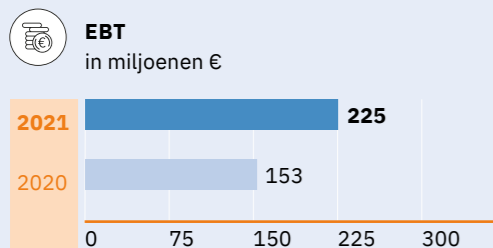
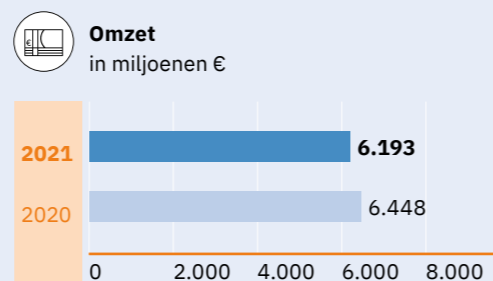
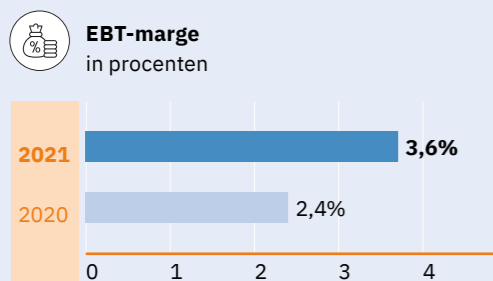
Das maakt het ingewikkeld, maar voor ons een leuke uitdaging", besluit Pieter. "En we hebben er als Noord-Hollanders zelf ook belang bij dat er straks weer een mooie en bovenal veilige dijk ligt."

Opdrachtgever: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Versterking Markermeerdijken

Het werk maakt deel uit van het Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma en wordt in een alliantie met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) en in een consortium met Boskalis, uitgevoerd door VolkerWessels-ondernemingen KWS en Van Hattum en Blankevoort. De werkzaamheden aan de dijk zijn in 2019 gestart en zullen naar verwachting tot 2025 duren.

"Over het hele traject hebben we met veel verschillende situaties te maken", vult Marc aan. "De dijk is een monument en loopt grotendeels door het buitengebied, maar ook door historische binnensteden als Edam en Volendam. Daardoor is het allemaal maatwerk." Een andere grote uitdaging is het bouwen op de slappe veengrond. Marc: "We beginnen met het verstevigen en consolideren van de ondergrond door deze

VEILIGHEID

Veiligheid is onderdeel van alles wat we doen

Aan veiligheid doen we geen concessies. VolkerWessels richt zich op een sterke veiligheidscultuur waarbij duidelijke regels en veiligheidswaarden gelden. We maken het onderwerp zichtbaar met ons veiligheidsprogramma WAVE (Wees Alert! Veiligheid Eerst!).

Ondanks onze inspanningen op het gebied van veilig werken, zijn we in 2021 geconfronteerd met drie dodelijke ongevallen gerelateerd aan onze activiteiten. Een collega van een van onze Canadese ondernemingen is overleden als gevolg van een vallend object. In Nederland is een medewerker als gevolg van een val op een bouwplaats overleden en een chauffeur van een leverancier is overleden tijdens losactiviteiten. Samen met de betrokken partijen onderzochten we de ongevallen en stelden we maatregelen in. Naar aanleiding van deze, en andere vergelijkbare ernstige ongevallen, is onder meer de toolbox 'veilig laden en lossen' opgesteld. Veiligheidsmanagers, KAM medewerkers, projectleiders en directies zijn naar aanleiding van deze gebeurtenissen met elkaar in gesprek gegaan teneinde het veiligheidsbewustzijn verder te verhogen en actief te leren van deze gebeurtenissen. VolkerWessels deelt de onderzoeksresultaten van ernstige ongevallen met de sector via een melding aan de Governance Code Veiligheid in de Bouw, zodat ook de sector over en weer van elkaar kan leren.

Vanwege het Coronavirus ging ook in 2021 bijzonder veel aandacht uit naar

Dit jaar behaalde Van Hattum en Blankevoort als eerste civiele bouwer in Nederland trede 5 van de Safety Culture Ladder

het veilig doorwerken. Daarbij werkten we aan de hand van het brancheprotocol 'Samen Veilig Doorwerken'. Daarnaast richt ons beleid zich op vijf onderwerpen om de veiligheidscultuur binnen ons bedrijf te versterken:

1. Safety Culture Ladder
2. Brain Based Safety
3. Gezond meldklimaat
4. Meten van prestaties met de WAVE-app
5. Zichtbaarheid

1. Safety Culture Ladder

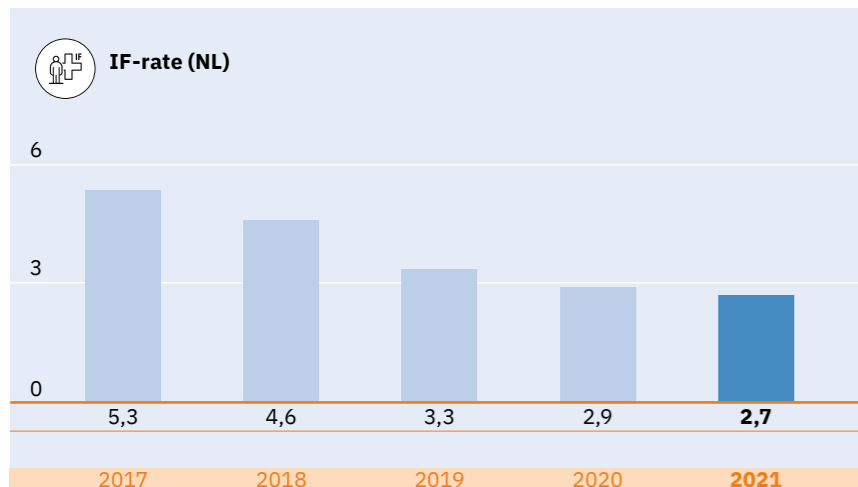
Bij VolkerWessels nemen we geen onaanvaardbare risico's. We werken veilig of we werken niet! Een instrument om te werken aan de veiligheidscultuur is de Safety Culture Ladder (SCL, voorheen Veiligheidsladder). Met een certificaat wordt de mate waarin veiligheid deel uitmaakt van het handelen van werknemers en de cultuur van de organisatie aangetoond. De Safety Culture Ladder is bedoeld om bedrijven en hun leveranciers te stimuleren om bewust veilig te werken. Hoe hoger het veiligheidsbewustzijn in een organisatie, hoe hoger de toegekende laddertrede. De ladder bestaat uit vijf treden, waarbij

een organisatie op trede 5 veiligheid volledig in de bedrijfsprocessen geïntegreerd heeft.

Steeds meer VolkerWessels ondernemingen hebben de trede 4 'proactief' bereikt. Kenmerkend voor trede 4 is de drive om samen met de opdrachtgever én partners op zoek te blijven naar kansen om veiliger te werken. Het continu leren van elkaar staat hierin centraal. Dit jaar behaalde Van Hattum en Blankevoort als eerste civiele bouwer in Nederland trede 5 van de Safety Culture Ladder. Volgens de auditors kenmerkt de cultuur zich door innovatie, openheid, transparantie, ontwikkeling van competenties waarbij de mens centraal staat en waarbij ketenpartners betrokken zijn in alle fasen van het project. Naast Van Hattum en Blankevoort behaalde ook VolkerRail dit jaar de hoogste trede 5 op de ladder. Veel van de ondernemingen binnen de divisie Bouw & Vastgoedontwikkeling (BVGO) werken volgens trede 3. Uiterlijk in 2022 zijn alle BVGO bouwondernemingen trede 3 gecertificeerd. Een aantal hiervan zijn gecertificeerd volgens trede 4 van de ladder, zoals dit jaar Kondor Wessels Amsterdam.

2. Brain Based Safety

Bij VolkerWessels zijn we ervan overtuigd dat de veiligheid op de bouwplaats vooral kan worden verhoogd door veilig gedrag te versterken. Vanaf 2020 hebben we de theorie van Brain Based Safety opgenomen als onderdeel van onze veiligheidsagenda. Deze theorie verklaart hoe veilig gedrag ontstaat en waarom we bepaalde dingen doen of laten. Om ook onderaannemers te laten aanhaken bij de theorie is Kondor Wessels Amsterdam dit jaar gestart met het trainen van leiding-

gevend en bij onderaannemers. Tijdens de training worden er discussies gevoerd over veiligheidsgedrag en hoe we elkaar hierin kunnen versterken. Ook worden er middelen meegegeven zodat de onderaannemer binnen de eigen organisatie toolboxes kan houden met hun eigen medewerkers. Bij Van Hattum en Blankevoort is men inmiddels ook gestart met de training Brain Based Safety voor leidinggevend. BVGO heeft Brain Based Safety opgenomen in haar Bewust Veilig Leidinggeven traject voor leidinggevend. Het traject start in 2022 voor de operationeel leidinggevend en de directies.

3. Gezond meldklimaat

We willen ons meldklimaat verbeteren, zodat het normaal wordt gevonden om onveilige handelingen en situaties te melden. Na de stijging van het aantal MOSH-meldingen (Melding Onveilige Situaties en Handelingen) in 2020, zien we in 2021 het aantal MOSH-meldingen normaliseren. In 2021 hebben we in totaal ruim 4500 MOSH-meldingen ontvangen, 7% meer dan in 2020. Door het analyseren van de meldingen kunnen we eerder bijsturen op onze prestaties.

Kenmerkend voor een gezond meldklimaat is dat medewerkers niet alleen onveilige situaties melden, maar ook positieve meldingen maken en elkaar

bijvoorbeeld complimenteren voor voorbeeldgedrag. Om dit te stimuleren, hebben de ondernemingen in 2020 beloningsbeleid voor voorbeeldgedrag geïmplementeerd. Een voorbeeld van afgelopen jaar is de uitgereikte pluim bij onderneming Gebr. Van Kessel. Zo is een medewerker beloond die op weg naar huis een beginnende autobrand wist te blussen. Een andere collega is beloond voor 'het beste verbeteridee'. Hij opperde om klemrijden en schade aan aanhangers bij tunnels en viaducten te voorkomen door een hoogtenotering op het materieel te plaatsen. Op deze manier kunnen trekker chauffeurs altijd zien hoe hoog hun aanhanger is. Het idee is inmiddels in de praktijk gebracht.

Met de 50.000e melding is de WAVE-app duidelijk goed geland binnen het concern

Ook concernbreed belonen we elk kwartaal een collega met een VolkerWessels VeiligWerk Pluim. Zo heeft onze voorzitter van de Raad van Bestuur in maart aan een aantal medewerkers van Volker-

Rail een Pluim uitgereikt, vanwege de manier waarop zij invulling gaven aan de WAVE-waarde 'Verantwoordelijk - Ik ben verantwoordelijk voor mijn eigen veiligheid en die van anderen'. Afgelopen februari viel tijdens het werk op dat een groot pak sneeuw boven de ingang van station Tilburg elk moment kon vallen. Direct hebben onze collega's van VolkerRail hier melding van gemaakt bij NS, maar het bleek dat dit niet direct opgelost kon worden. In goed overleg hebben zij besloten om de sneeuw met hun eigen hoogwerker weg te halen. Hierdoor was de ingang van Station Tilburg voor alle reizigers binnen enkele minuten weer veilig te gebruiken.

De VeiligWerk Pluim wordt door VolkerWessels ieder kwartaal uitgereikt aan een project of één of meerdere collega's.

4. Meten van onze prestaties met de WAVE-app

Onze WAVE-app helpt bij de centrale registratie van ongevallen en werkplekinspecties. De app is het middel binnen VolkerWessels om incidenten te melden, pluimen uit te delen en werkplekinspecties en managementbetrokkenheidsbezoeken (MBB's) vast te leggen. We beschikken over een dashboard waarin realtime informatie beschikbaar is voor onze medewerkers. Zo kan geen misverstand ontstaan over onze actuele veiligheidsprestaties. Op 24 maart 2021 is de 50.000e melding gedaan met de WAVE-app door een collega van VolkerWessels Telecom. Daarmee kunnen we gerust vaststellen dat de app na de lancering in 2017 goed is geland binnen het concern. De ontwikkeling van de WAVE-app heeft het afgelopen jaar niet stilgestaan. Zo zijn er twee extra knoppen toegevoegd, 'Nieuws' en 'WAVE-programma'. Middels Nieuws willen we medewerkers op de hoogte houden van veiligheidsonderwerpen binnen VolkerWessels, denk hierbij aan een WAVE-alert, een kwartaalrapport of nieuw beleid. Onder de knop WAVE-programma zijn

Centrum Rotterdam aanpassing hoofdgasleiding door Visser & Smit Hanab Distributie.

allerlei zaken terug te vinden die horen bij het veiligheidsprogramma. Denk aan centraal ontwikkelde toolboxes, Brain Based Safety animaties en ons handhavingbeleid veiligheid. Met deze twee knoppen is alle centrale informatie over veiligheid voor iedereen binnen handbereik. Ook is er een e-learning gemaakt over hoe de WAVE-app te gebruiken is en een uitleg over de werking van de WAVE-app back-end voor project- en werkmaatschappijbeheerders.

Onze doelstelling voor de IF-rate (ongevallenfrequentie) in 2021 was <3,5. Uiteindelijk zijn we uitgekomen op een IF-rate van 2,7 met 65 geregistreerde ongevallen met verzuim. In 2020 was dit 2,9 ten opzichte van 75 geregistreerde ongevallen met verzuim.

Bijna 40% van de ongevallen gebeurt nog steeds door snijden, struikelen of

verstappen op de bouwplaats. Dit komt meestal door twee oorzaken: menselijk gedrag of falend materiaal/ falende middelen. We willen nog beter inzicht krijgen in het menselijk gedrag. Naar aanleiding van analyses van ongevallen en incidenten over 2020 is bijvoorbeeld, vanwege het repeterende karakter van dergelijke ongevallen,

De komende jaren geven we de WAVE-waarden een gezicht en verdere betekenis door per waarde een campagne te voeren

in 2021 een best-practice 'voorkomen van letsel aan handen en vingers' opgesteld en uitgerold.

5. Zichtbaarheid

We vinden het belangrijk om transparant te zijn over onze prestaties en dat onze kernwaarde veiligheid zichtbaar is voor alle medewerkers. Daarom delen we sinds 2020 ieder kwartaal een analyse van de belangrijkste veiligheidscijfers met onze medewerkers.

De komende jaren geven we de WAVE-waarden een gezicht en verdere betekenis door per waarde een campagne te voeren. We zijn er namelijk van overtuigd dat we, wanneer we allemaal meer op de WAVE-waarden letten, vervelende ongevallen kunnen voorkomen. Met de campagne(s) geven we inzicht in wat er wordt bedoeld met de waarden en hoe

De komende jaren geven we de WAVE-waarden een gezicht en verdere betekenis door per waarde een campagne te voeren. Deze campagne gaat over de waarde 'Open'.

Ieder hier invulling aan kan geven. In juni is de campagne 'Verantwoordelijk - Ik ben verantwoordelijk voor mijn eigen veiligheid en die van anderen' gevoerd. In november volgde de campagne 'Open - Ik spreek anderen aan op onveilig gedrag en veiligheid'. Door middel van een animatie, een video met verschillende medewerkers, een toolbox en andere ondersteunende middelen brengen we de WAVE-waarde naar de werkvloer. Zo heeft Visser & Smit Hanab de toolbox behandeld tijdens leiderschapssessies op de SS Rotterdam.

Elke statutaire directeur doet jaarlijks minimaal acht Management Betrokkenheidsbezoeken. Zo'n MBB is gericht op het gesprek met de medewerker op een projectlocatie. Hoe ervaren medewerkers het WAVE-programma en hoe geven zij invulling aan onze veiligheidswaarden? Jaarlijks wordt in de veiligheidskrant stilgestaan bij het bezoek van één van de directeuren.

Op 24 maart hebben we met al onze

ondernemingen weer extra stilgestaan bij veiligheid. Tijdens de nationale veiligheidsdag hebben we met elkaar gesproken over verstappen, struikelen en uitglijden, de veroorzaker van ongeveer 35 procent van al onze ongevallen met verzuim. Ongevallen die vaak ook grote impact hebben op het privéleven van onze collega's. Aan de hand van een speciaal gemaakte toolbox is gekeken naar wat de oorzaken zijn van verstappen, struikelen en uitglijden, welke beheersmaatregelen we kunnen nemen en welke rol medewerkers hebben in het voorkomen van dergelijke ongevallen en gevaarlijke situaties. Bijna 700 collega's van VolkerWessels Telecom hebben na de toolbox in de WAVE-app de eigen werkplek beoordeeld op gevaren op het gebied van verstappen, struikelen en uitglijden.

Veiligheid in de keten

In de Governance Code Veiligheid in de Bouw (GCVB) werken opdrachtgevers en opdrachtnemers samen om de veiligheid in de keten te verbeteren. We werkten bijvoorbeeld mee aan het vernieuwde Beleid reductie aanrijdgevaar. Waar we voorheen het aanrijdgevaar vooral probeerden te voorkomen door aanpassingen aan materieel, richten we ons nu nog meer dan we al deden met de branche op het voorkomen van aanrijdingen aan de bron. Zo zorgen we ervoor dat bij de inrichting van onze projectlocaties mens en rijdend materieel voortdurend van elkaar gescheiden zijn. Een mooi voorbeeld van hoe we in de branche gezamenlijk optrekken om onze bouwplaatsen veiliger te maken! VolkerWessels heeft het nieuwe beleid

Tijdens de nationale veiligheidsdag 2021 hebben we met elkaar gesproken over verstappen, struikelen en uitglijden.

door middel van een animatie en best practice geïmplementeerd. Ook werkte VolkerWessels in 2021 mee aan initiatieven zoals de Generieke Poort-instructie, Veiligheidsgedrag in Aanbestedingen en de voorbereidingen ten aanzien van de Uniforme Meldapp.

Regie op veiligheid en constructieve veiligheid

De Onderzoeksraad voor de Veiligheid (OVV) heeft onderzoek gedaan naar incidenten die het gevolg zijn van constructiefouten en lessen getrokken voor de toekomst. Bouwers, ingenieursbureaus en grote opdrachtgevers hebben vervolgens samen gekeken wat er in het bouwproces anders moet om herhaling te voorkomen. VolkerWessels onderschrijft de aanbevelingen en iedere divisie heeft deze in het plan 'Regie op Veiligheid' verder uitgewerkt. Om de uitwerking van het plan goed te monitoren, kan in de WAVE-app per project worden aangegeven hoe invulling wordt gegeven aan de rollen van veiligheidsfunctionarissen, de overlegstructuur en veiligheidsdocumenten. De resultaten zijn zichtbaar in een apart dashboard op alle niveaus. Ook zijn in 2021 trainingen constructieve veiligheid, veiligheidscoördinator en omgevingsveiligheid opgenomen in de VolkerWessels Academy om de sleutelfiguren in de nieuwe aanpak te informeren over de aangepaste werkwijze. De trainingen zijn inmiddels door een gedeelte van de doelgroepen gevolgd.

Buitenlanden

Ook bij onze ondernemingen in het buitenland is volop aandacht voor veilig en gezond werken. In België is men in 2021 gestart met een interactief veiligheidsoverleg. Tijdens het overleg worden op de werkvloer specifieke taakrisico's en maatregelen besproken en geïmplementeerd. De maatregelen zijn hierdoor bekend en worden gedragen door de medewerkers die de activiteiten uitvoeren.

VolkerWessels UK heeft zich het afgelopen jaar onder andere ingezet voor het delen van best practices met de Nederlandse ondernemingen. Tijdens het VolkerWessels WAVE Event in november werd een toelichting gegeven op de

Bij werken langs de weg is er extra veel aandacht voor veiligheid vanwege het langsrijdende verkeer.

risico's bij ontgravingen en de wijze waarop VolkerWessels UK hier op acteert.

In Noord-Amerika stond dit jaar de uitrol van een digitaal veiligheidsformulier op de werkvloer centraal. Hiermee worden werkzaamheden gepauzeerd als er door een medewerker melding wordt gedaan van een veiligheidsrisico. Zo worden medewerkers zich direct bewuster van de risico's en de bijbehorende maatregelen. Uit de evaluatie van het systeem blijkt dat medewerkers op deze wijze vaker met hun leidinggevenden het gesprek aangaan over veiligheid op de werkvloer en hierdoor het gevoel van veiligheid is toegenomen.

Tot slot is men in Duitsland in staat gebleken het aantal ongevallen met verzuim te reduceren door ondersteuning bij werkplekinspecties door leidinggevenden en medewerkers. Ook is veiligheidsinformatie en relevante documentatie opgenomen in het learning management system, zodat deze voor alle medewerker laagdrempelig te benaderen is.

Vooruitblik

De komende jaren blijven we werken aan het verbeteren van ons veiligheidsgedrag om zo veilig(er) te werken. Vanaf 2021 maken de WAVE-waarden en een aantal (veiligheids-)leiderschapsprincipes onderdeel uit van een gedeelte van onze

We werken veilig of we werken niet!

onderwerpen intern breder door elk kwartaal 'open inschrijving' digitale sessies voor onze medewerkers te houden. Doel van de sessies is om kennisuitwisseling en het gesprek over veiligheid, van directeur tot timmerman, te stimuleren. Ook organiseren we, net zoals in 2021, een WAVE-event. Tijdens het WAVE-event praten we met klanten en medewerkers over onze successen en dilemma's op het gebied van veiligheid.

We vinden het belangrijk dat de andersstalige medewerkers op de werkvloer ook gebruik kunnen maken van de WAVE-app. Daarom wordt de WAVE-app in 2022 meertalig uitgevoerd.

Ook in 2022 willen we minder incidentgedreven leren, meer best practices opstellen en deze divisie-overstijgend delen. In 2022 werken we minimaal één divisieoverstijgende best practice uit. Tot slot verlagen we de interne norm van de indicator IF-rate van <3,5 in 2021 naar <3 in 2022, waarbij ieder ongeval er uiteraard één teveel is. Immers, we werken veilig of we werken niet!

Sneeuwruimen door KWS.

DUURZAAMHEID

Een impactvolle klimaatstrategie als uitgangspunt

Voor onze duurzaamheidsstrategie was 2021 een belangrijk jaar. We brachten verdere focus aan in de vorm van een aangescherpte, duidelijke klimaatstrategie. Hiermee werken we in onze projecten én onze bedrijfsvoering aan het tegengaan van klimaatverandering en aanpassing aan klimaatverandering die reeds heeft ingezet. Het is onze ambitie om samen met onze opdrachtgevers en partners te bouwen aan een gezonde leefomgeving die in 2030 emissievrij is.

De bouwsector heeft een aanzienlijke invloed op de kwaliteit van de leefomgeving. Dat zien we ook terug in de hoge ambities van onze overheid, zoals benoemd in het nieuwe regeerakkoord. Onze gemeenschappelijke ambitie is duidelijk: een klimaatneutrale, circulaire en gezonde leefomgeving. Binnen enkele jaren worden emissieloze steden meer en meer realiteit, zijn steeds meer woningen niet langer aangesloten op het gasnet en bouwen we steeds meer modulaire en herbruikbare constructies. De vraag is al lang niet meer wat het einddoel is, maar hoe en vooral hoe snel we dit gaan bereiken.

Ambities waarmaken

De ambitie van VolkerWessels is om in 2030 emissievrij te werken. Dit kunnen we niet alleen: we zijn onder andere afhankelijk van regel- en opdrachtgevers. Als wij samen de lat hoog leggen, kunnen we sneller ons doel bereiken. Bijvoor-

beeld als overheden duurzaamheid vaker als doorslaggevend gunningscriterium inzetten bij aanbestedingen of door wetgeving die duurzame productie afdwingt. Ook zijn uniforme standaarden cruciaal om duurzaamheid meetbaar te maken, onder andere voor het bepalen van de circulariteit van gebouwen en kunstwerken. Hiertoe blijven we onze opdrachtgevers en regelgevers oproepen maar nemen wij ook actief onze eigen verantwoordelijkheid.

De komende jaren blijven we zelf veel energie steken in de samenwerking met externe partijen aan uniforme meetmethoden voor duurzaamheid en in onze klimaatstrategie in het algemeen. Daarnaast werken we samen aan nieuwe en innovatieve methoden om CO₂-vrij te kunnen bouwen. Tegelijkertijd moeten we de markt goed in de gaten houden, omdat die sterk veranderlijk is. Ontwikkelingen volgen elkaar in een rap tempo op. We

Science Based Target initiative

Het Science Based Target initiative laat op een transparante en wetenschappelijk onderbouwde manier zien hoeveel een bedrijf dient te reduceren en hoe snel dit moet gebeuren om negatieve gevolgen van klimaatverandering te voorkomen. Deze targets zijn afgestemd op het doel in het klimaatakkoord van Parijs om de opwarming van de aarde tot ruim onder de 2°C te houden.

Met deze methodiek willen we vaststellen wat onze bijdrage is aan de mondiale CO₂-uitstoot en welke reductie we moeten behalen om meer dan ons aandeel te reduceren: meer doen dan onze 'fair share'.

Volledig elektrische asfaltspreidmachine.

Ambitie: 100% CO₂-reductie VolkerWessels

De ambitie van VolkerWessels is om in 2030 emissievrij te zijn. Voor een groot deel kunnen we dat zelf en voor een deel hebben we ook anderen nodig. Daarom nemen we maatregelen die zijn onderverdeeld in gedeelde en eigen verantwoordelijk. Door in te zetten op slimme en gerichte maatregelen kunnen we een eigen CO₂-reductie van 70% behalen. De overige 30% reductie behalen we samen met onze opdrachtgevers, regelgevers, kennisinstellingen en andere partners.

Speerpunten & Doelstellingen

Gedeelde verantwoordelijkheid

1. Circulaire ontwerpstrategieën*

- 80% van de vastgoedprojecten in eigen ontwikkeling en 80% van de projecten van de infrastructuurdivisie hebben een materialenpaspoort met een score voor circulariteit

2. Duurzaam materiaalgebruik*

- 70% van het aandeel gerealiseerde grondgebonden woningen in eigen ontwikkeling is een energienota-nul woning
- 25% CO₂-reductie bij toepassing van asfalt ten opzichte van 2019

3. Duurzaam materieel en logistiek

- BouwHubs uitrollen in stedelijke gebieden waar we een positieve business case kunnen ontwikkelen

Eigen verantwoordelijkheid

4. CO₂-emissies

- 70% CO₂-reductie in 2030 t.o.v. 2019

5. Afvalscheiding

- >95% afvalscheiding en recycling

6. Social return*

- Tenminste 1,9% van onze medewerkers had bij indiensttreding een afstand tot de arbeidsmarkt

*) Deze doelstellingen willen we in 2025 hebben behaald.

zien bijvoorbeeld dat onderwerpen als klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen steeds belangrijker worden. We blijven deze ontwikkelingen monitoren en onze strategie bijsturen waar nodig.

Waar we de volledige verantwoordelijkheid voor kunnen en zullen nemen, is onze eigen CO₂-uitstoot. Via de Science Based Target-methode borgen we dat we minimaal ons 'fair share' voor onze rekening nemen. In 2022 sluiten wij ons officieel aan bij dit initiatief.

Duurzaamheid is kiezen

Bij VolkerWessels zijn we overtuigd van het belang van focus. We focussen daarom op een goede klimaatstrategie, binnen de randvoorwaarden van een gezonde en veilige leefomgeving. Klimaatverandering is een van de grootste en meest actuele problemen waar we als maatschappij voor staan. We moeten er alles aan doen om verdere klimaatverandering tegen te gaan (klimaatmitigatie) en om onze leefomgeving aan te passen aan de effecten van klimaatverandering die reeds heeft ingezet (klimaatadaptatie).

Door circulair te werken, gebruik te maken van elektrisch materieel en duurzame brandstoffen en onze bouwlogistiek te organiseren via hubs, reduceren we onze eigen CO₂-uitstoot en die van onze toeleveranciers. Door te werken aan projecten die bijdragen aan biodiversiteit, de bestrijding van overtollig water en het reduceren van hittestress, pakken we de negatieve gevolgen van klimaatverandering die reeds plaatsvindt aan.

We vertalen deze strategie naar speerpunten en doelstellingen die samen bijdragen aan het reduceren van de CO₂-uitstoot. Aan de basis hiervan staat verantwoordelijkheid nemen. Onze afvalscheiding en social return doelstellingen vormen de randvoorwaarden bij het behalen van deze CO₂-reductie.

Drie van deze speerpunten en doelstellingen gaan over ontwikkelingen die duurzaamheid verder onderdeel maken van onze core business en waarvoor we samen met onze ketenpartners een gedeelde verantwoordelijkheid dragen. Daar nemen we een proactieve rol aan

en oefenen we positieve invloed uit. Deze maatregelgebieden zijn (1) circulaire ontwerpstrategieën, (2) duurzaamheid in de keten en (3) duurzaam materieel en duurzame logistiek. Hier kunnen we zelf invloed uitoefenen door onder andere toepassing van materialenpaspoorten in onze projecten, duurzaam inkopen van materialen, de inzet van elektrisch materieel en te werken vanuit BouwHubs. Wij hebben de markt nodig om de beschikbaarheid van duurzame materialen en materieelstukken te vergroten en de overheid voor duidelijke wet- en regelgeving en duurzame aanbestedingen.

De andere drie maatregelgebieden gaan over duurzame bedrijfsvoering, waarvoor we met onze ondernemingen eigen verantwoordelijkheid dragen. Hier ligt de focus op onze eigen CO₂-uitstoot, afvalscheiding en social return. We monitoren en sturen driemaandelijks op de prestaties van onze ondernemingen op deze gebieden.

De ontwikkeling van ons duurzaamheidsbeleid

De afgelopen jaren is duurzaamheid steeds meer omarmd door onze medewerkers. Het is daardoor steeds meer onderdeel geworden van de bedrijven en de projecten. Dit betekent dat we onze intenties om duurzaam te bouwen vaker in de praktijk kunnen uitvoeren. Het afgelopen jaar zijn we bezig geweest met het aanscherpen van deze doelstellingen en ze door te trekken naar 2030. Dit betekent dat we onze scope 1 en 2 uitstoot in 2030 met 70% hebben gereduceerd ten opzichte van de CO₂-uitstoot in 2019. Zowel verdere elektrificatie van het wagenpark en materieel als het gebruik van andere emissieloze energiebronnen is een belangrijk onderdeel van onze plannen. Een goed voorbeeld hiervan is de eerste elektrische asfaltspredmachine.

Om volledige verantwoordelijkheid te nemen voor onze eigen uitstoot moet ook helder zijn waar in de organisatie welke stappen nog nodig zijn. Daarom hebben we in het afgelopen jaar gericht gewerkt aan het bepalen én uitvoeren van maatregelen op divisieniveau. Tegelijkertijd onderzoeken we waar we in de keten onze gedeelde verantwoordelijkheid kunnen pakken. Bijvoorbeeld door met onze partners te werken vanuit BouwHubs en onze bouwmaterialen te documenteren in materialenpaspoorten.

Onze reductiedoelstellingen zijn vertaald in actieprogramma's, passend bij onze werkzaamheden op divisieniveau. De komende jaren blijven wij hierop sturen en monitoren we de voortgang op de doelstellingen.

Kennis vergroten

Om onze doelstellingen en ambities waar te maken, is het belangrijk dat we de kansen pakken om onze business te verduurzamen. Dat begint met inzicht in de effecten van onze keuzes op sociaal, milieueconomisch gebied en het herkennen van mogelijkheden om onszelf te verbeteren. Wij helpen onze medewerkers hiermee door onze prestaties te monitoren, te investeren in trainingen, opleidingen en tooling (zoals circulaire 'menukaarten', apps) en communicatie rondom onze duurzaamheidsstrategie.

Via het online leerplatform de VolkerWessels Academy kunnen medewerkers verschillende trainingen volgen. Zo ontwikkelden we vorig jaar de trainingen circulair ontwerpen, social return en duurzaam materiaalgebruik. Deze trainingen zijn voor alle medewerkers toegankelijk. De komende jaren blijven we op deze manier aandacht besteden aan duurzaamheid. Bijvoorbeeld door het ontwikkelen en actualiseren van trainingen. Zo gaan we het komende jaar onder andere aan de slag met het ontwikkelen van een training biodiversiteit. Momenteel werken we ook aan een duurzaamheidscentrum om onze kennis en bewustzijn van duurzaam tenderen en werken te bundelen en vergroten.

Buitenlanden

In het Verenigd Koninkrijk ontwikkelden we het afgelopen jaar een strategie om in 2035 CO₂-neutraal te kunnen werken. In 2021 hebben we een belangrijke eerste mijlpaal bereikt in ons wagenpark, waarbij 50% van de bedrijfswagens volledig elektrisch of hybride zijn. Ook onderzoeken we het komende jaar met de 'Science Based Target' methodiek met welke doelstelling we meer kunnen

reduceren dan onze fair share. Hiermee sluiten we aan op VolkerWessels Nederland. Daarnaast ligt de focus op het verbeteren van de biodiversiteit binnen onze projecten, het verminderen en beheersen van afvalstromen en ontwerpen met aandacht voor hergebruik en recycling van materialen.

In Duitsland is het opstellen van een eenduidig duurzaamheidsbeleid een uitdaging. Ook hier is namelijk steeds meer aandacht voor duurzaamheid, maar duurzaam bouwen wordt niet op een uniforme manier uitgevraagd. Door de grote gevarieerdheid aan opdrachtgevers is dit een nog grotere uitdaging. Momenteel onderzoeken we hier de mogelijkheden om doelstellingen en initiatieven rondom circulariteit op te starten door te werken met een materialenpaspoort.

Voor Noord-Amerika ligt onze prioriteit bij het verkrijgen van inzicht in onze duurzaamheidsprestaties. Het datamanagementsysteem wordt elk jaar volwassener. De komende jaren blijven we werken aan verbetering van de duurzaamheidsrapportages en stemmen we de bestaande strategie zo goed mogelijk af op de visie en ambities van het concern.

Bouwen aan biodiversiteit

Klimaatverandering is schadelijk voor de biodiversiteit, een cruciale indicator van de gezondheid van een ecosysteem met een wezenlijke invloed op onze levenskwaliteit. Binnen VolkerWessels zijn we ons hiervan bewust en daarom werken we in onze projecten én daarbuiten aan het verbeteren van de biodiversiteit.

Zo passen we voor 99% hout toe uit duurzaam beheerde bossen en werken we samen met de Unie van Bosgroepen en FSC aan het klimaatbestendig maken van drie Nederlandse bossen, mede door het nemen van maatregelen die de lokale biodiversiteit bevorderen. Ook onderzoeken we momenteel samen met onze maatschappelijke raad van advies welke impact wij met onze projecten hebben op de biodiversiteit en hoe we het bevorderen van de biodiversiteit beter kunnen verankeren in onze projecten.

Waar we al impact maken zijn bijvoorbeeld onze projecten waarbij we natuurterreinen beheren. Bijvoorbeeld door de begrazing met schapen, konikpaarden, Schotse hooglanders en de inzet van waterbuffels in de Noordwaard.

In het Verenigd Koninkrijk werken we aan de verbetering van de stroomvoorziening in Hambleton met de belofte om in het gebied de biodiversiteit te verbeteren. Dit doen we onder andere door positieve aanpassingen in het leefgebied van de woelmuis en het plaatsen van bomen, struiken en vogel- en vleermuiskasten.

Gedeelde verantwoordelijkheid

1. Circulaire ontwerpstrategieën

Als inkoper, opdrachtgever en ontwerper hebben we invloed op het grondstoffen-gebruik. Deze mogelijkheid wenden we aan om gebouwen en infrastructuur circulair te maken. Wij willen bijdragen aan het sluiten van de grondstoffen-kringlopen door anders te ontwerpen en in te kopen, waarmee wij ons willen onderscheiden op de markt.

Door circulaire bouwprincipes toe te passen, kunnen we met minder primaire grondstoffen bouwen. Materiaalkeuze, hoogwaardig hergebruik en recycling en een circulair ontwerp zijn de sleutel tot het circuleren van grondstoffen in kringlopen. Bijvoorbeeld door meer te bouwen met (gecertificeerd) hout. Daarmee dragen we bij aan de integrale duurzaamheidsopgave waarvoor we staan: het tegengaan van klimaatverandering, biodiversiteitsverlies en overbelasting van de aarde.

De stip op de horizon voor VolkerWessels is dat we alle projecten en producten volledig circulair kunnen bouwen.

Ons beleid is gericht op het standaardiseren van circulaire ontwerpprincipes in ons werk. In plaats van een lineair denkproces, van ontwerp naar realisatie naar einde levensduur, denken wij met

circulaire ontwerpstrategieën andersom: van eind naar begin. Er wordt dan eerst nagedacht over hoe alle materialen van een object opnieuw gebruikt kunnen worden als ze het einde van hun functie hebben bereikt.

Het materialenpaspoort in de praktijk

Voor circulair bouwen is het materialenpaspoort een onmisbaar instrument. Hierin wordt vastgelegd welke materialen in een object toegepast zijn, hoeveel van ieder materiaal toegepast is, wat de waarde is en ten slotte waar de materialen zich in het object bevinden.

In 2025 is ons doel om 80% van onze projecten op te leveren met een materialenpaspoort en een circulariteits-score. Zo'n score geeft informatie over hoe circulair objecten zijn en of en hoe objecten gedemonteerd kunnen worden.

Voorbeelden van projecten die dit jaar zijn opgeleverd met een materialenpaspoort zijn de busbaan Dichterswijk in Utrecht en het hoogspanningsstation Oosterhout voor TenneT.

In 2020 was onze centrale materialenpaspoort-app gereed. Deze is in 2021 over de hele Bouw- en Vastgoeddivisie

'De stip op onze horizon is dat we alle projecten volledig circulair kunnen bouwen'

succesvol in gebruik genomen. Ook bij de Infradivisie is hard gewerkt aan de ontwikkeling van een vergelijkbare applicatie. Wanneer deze app volledig is geïntegreerd in onze organisatie kunnen we onze voortgang op de doelstelling beter monitoren. Sinds dit jaar wordt ook bij VolkerWessels Duitsland gewerkt met het materialenpaspoort.

Circulair ontwerpen en bouwen

In Monnickendam bouwden we het grootste circulaire houten woongebouw van Nederland, M'DAM. De 62 appartementen worden vrijwel volledig in de fabriek gebouwd. Door het gebruik van hout en de remontabele bouwmethode kunnen de grondstoffen in de toekomst worden hergebruikt en verminderen we de CO₂-uitstoot in bouwketen.

Een ander voorbeeld van circulair ontwerp en gebruik zijn de toekomstbestendige woningen die we volgens ons MorgenWonen concept bouwen. Bij de bouw gebruiken we prefab bouw-elementen, waardoor we de woningen in één dag in elkaar kunnen zetten. Hierbij worden alle materialen in een materialenpaspoort vastgelegd. In Rijswijk bouwden we 131 MorgenWoningen, die zoals al onze MorgenWoningen, volledig Nul op de Meter (NOM) zijn. Deze woningen kunnen ook weer gedemonteerd en opnieuw gebouwd worden.

Materialen hergebruiken

De reststromen die vrijkomen bij de sloop van bestaande bouw, moeten hergebruikt worden als grondstof voor nieuwbouw. Verbranden of storten willen

we zoveel mogelijk voorkomen. In het afgelopen jaar hebben we in verschillende projecten hergebruikte materialen toegepast.

Zo gingen we in Zeeland en West-Brabant aan de slag met circulaire spoorvernieuwing. Hiervoor is ingezet op 'infra mining', oftewel het slim hergebruiken van vrijkomende materialen (zoals spoorstaven, dwarsliggers en ballast) bij andere projecten in de regio. Met behulp van een fysieke en digitale materialenhub worden de materialen verzameld, in kaart gebracht, beoordeeld, eventueel opgeknapt en vervolgens opnieuw ingezet. Zo laten we zien dat er groot potentieel is voor circulariteit in de spoorsector.

In Amsterdam wordt een energie-neutraal gebouw voor de Universiteit van Amsterdam, LAB42, gerealiseerd. De draagstructuur van LAB42 is circulair en bestaat uit een 100% herbruikbare stalen structuur die in de toekomst eenvoudig aan te passen en opnieuw in te delen is. Daarnaast wordt er op diverse vlakken rekening gehouden met hergebruik van materialen, zoals de gipsplaten, houten liggers, kabelgoten en een werkvloer van hergebruikt beton. Ook het meubilair dat straks in het pand wordt geplaatst bestaat uit hergebruikte materialen.

Om materialen optimaal te kunnen hergebruiken, is samenwerking met andere bouwbedrijven en opdrachtgevers essentieel. We doen komend jaar meer ervaringen op in de Materialen Expeditie 2.0. VolkerWessels is één van de initiatiefnemers van deze expeditie waarin we samen onderzoeken hoe we vraag en aanbod van materialen (digitaal) beter op elkaar kunnen laten aansluiten. Vervolgens zullen we materialen daadwerkelijk gaan 'verhandelen' en daarmee hergebruiken op projecten.

M'DAM, het meest circulaire houten woongebouw van Nederland, is in 2021 opgeleverd. Na zeven maanden prefabricage en bouw op locatie (Monnickendam) zijn de 42 koopappartementen en 20 sociale huurwoningen aan de nieuwe eigenaren overgedragen. In Nederland is niet eerder een grootschalig woongebouw gerealiseerd dat bijna in zijn geheel is opgetrokken uit CLT (cross laminated timber).

2. Duurzaam materiaalgebruik

Bij de grondstofwinning en productie van bouwmaterialen worden vaak nog veelal fossiele energiebronnen gebruikt, met milieubelasting en klimaatverandering tot gevolg. Zo heeft de productie van bouwmaterialen een significante impact op de milieubelasting van een bouw-werk.

Om deze milieubelasting te verlagen, gebruiken we meer duurzame materialen als hout, passen we duurzame mengsels voor beton en asfalt toe en blijven we continu op zoek naar andere duurzame alternatieven. Daarnaast bouwen we woningen, gebouwen en constructies die tijdens de gebruiksfase geen CO₂ uitstoten, bijvoorbeeld door toepassing van energiezuinige installaties en duurzame energieopwekking ter plaatse.

Voor hout afkomstig uit duurzaam beheerde bossen zien wij een grote rol in de gebouwde omgeving

Hout

Voor hout zien wij een grote rol weggelegd in de gebouwde omgeving. Hout is een grondstof die breed ingezet kan worden in zowel onze infra als bouw en vastgoedprojecten. Daarbij biedt het een oplossing voor CO₂-reductie waardoor het vaak duurzamer en milieuvriendelijker is dan traditioneel bouwen.

In 2021 bouwden we in Monnickendam een appartementencomplex met 62 woningen, bijna volledig van hout. Zelfs de constructie is bij dit project van hout: de wanden, de vloeren en de plafonds. De bouwelementen worden prefab geproduceerd, waardoor ze op locatie direct in elkaar gezet kunnen worden. Door gebruik te maken van hout uit duurzaam beheerde productiebossen, planten de bouwpartners bovendien meer bomen terug dan er worden gebruikt.

Als VolkerWessels willen wij zoveel mogelijk bijdragen aan het toepassen van duurzaam geproduceerd hout, afkomstig van duurzaam beheerde bossen. Zo zijn wij partner van FSC Nederland en bouwen wij uitsluitend met hout dat FSC- of PEFC-gecertificeerd is. Hiermee

Als eerste business park ter wereld is Schiphol Trade Park in Hoofddorp opgeleverd met een Madaster materialenpaspoort. Aannemer KWS verzorgde de complete aanleg van de infrastructuur op het bedrijventerrein en daarmee ook de inschrijving bij Madaster.

dragen we, naast de opslag van CO₂, bij aan het beschermen van de biodiversiteit, de bodem en waterwegen van bossen. De Forest50 is een ranglijst van de 50 grootste bouwbedrijven in Nederland die op basis van hun duurzaam houtgebruik en communicatie over verantwoord bosbeheer gerangschikt worden. Met trots kunnen wij zeggen dat wij dit jaar de koploper waren van de Forest50.

Beton

We passen veel beton toe in onze gebouwconstructies en infrastructurele projecten. Beton, en dan met name het bestandsdeel cement, heeft nu nog vaak een lage circulariteitswaarde, omdat hoogwaardig hergebruik van beton nog niet goed mogelijk is.

Om duurzaam materiaalgebruik te stimuleren en de milieu-impact van beton te reduceren, onderzoeken wij samen met opdrachtgevers, regelgevers en de cementindustrie duurzame alternatieven voor traditionele betonmengsels. Dit doen we onder andere met het Betonakkoord. Ook hebben we een eigen werkgroep die onderzoek doet naar alternatieve middelen om minder of geen cement te gebruiken.

Een paar voorbeelden van projecten waarin we minder (primaire) beton gebruikten, zijn de opstaplocatie Haarlemmermeer en de aansluiting N391. In beide projecten hebben we geo-polymerbeton toegepast waardoor het gebruik van cement wordt voorkomen. In dit type beton wordt het cement vervangen door geopolymer, een bindmiddel op basis van minerale reststoffen, alkaliën en een activator.

Asfalt

In 2020 is voor de komende vijf jaar een verduurzamingstrategie ontwikkeld, gericht op het verhogen van het aandeel van hergebruikte grondstoffen in asfaltmengsels. We blijven volop bezig met onderzoek naar mogelijkheden voor

VolkerWessels is dit jaar uitgeroepen tot winnaar van de Forest50. Deze prestigieuze lijst rangschikt de grootste 50 bouwbedrijven in Nederland op de mate van gebruik van duurzaam hout en de communicatie over het belang van verantwoord bosbeheer.

innovatieve- en duurzame asfaltmengsels, zowel in eigen laboratoria als bij onze eigen asfaltcentrales.

Dit jaar hebben we verschillende duurzame asfaltmengsels voor het eerst toegepast, bijvoorbeeld KonwéCity Circulair. Door lokaal hergebruik is hiervoor 50% minder primaire grondstoffen nodig. Daarnaast zorgt de lagere rolweerstand van KonwéCity Circulair voor minder slijtage van de banden en een lager brandstofverbruik in de gebruiksfase. Dat vermindert de CO₂-uitstoot van het verkeer op de weg. Een ander voorbeeld is de deklaag SMA circulair, waarin ook tot 50% gerecycled asfalt wordt toegepast.

We zijn steeds vaker in staat om hoogwaardige nieuwe asfaltmengsels te

We zijn volop bezig met onderzoek naar innovatieve en duurzame asfaltmengsels in eigen laboratoria en onze eigen asfaltcentrales

produceren die voor een groot deel uit oud asfalt bestaan. De grootste klimaatwinst valt echter te halen met het vinden van een alternatief voor aardgas, de fossiele brandstof waar alle asfaltcentrales nu nog op worden gestookt. Voor de lange termijn ligt de grootste uitdaging dan ook bij het implementeren van een goed alternatief zoals groene waterstof of groene stroom.

Energienoteloos

Ook in 2021 hebben wij meer ervaring opgedaan met het bouwen van energienoteloze woningen. Onder andere met onze eigen woonconcept MorgenWonen waarvan al meer dan 2500 woningen zijn gerealiseerd. Dit jaar zijn in totaal 702 energienoteloze woningen gebouwd. Ook bouwden we in Almere de duurzaamste supermarkt van Nederland: bijna volledig van hout en volledig CO₂- en energieneutraal. Bovendien is ruim 90% van de installaties demontabel en/of recyclebaar. Op Schiphol Trade Park bouwen we een duurzaam en natuurinclusief gebouw met groenstroken en groene gevels op basis van een ecologisch plan. Daarnaast worden op het dak en op de overkapping op het parkeerterrein zonnepanelen geplaatst. Hier wordt extra energie opgewekt, niet alleen voor het gebouw en de gebruikers maar ook voor duurzaam energiegebruik rondom het gebied.

3. Duurzaam materieel en logistiek

We werken aan oplossingen om het energieverbruik en de uitstoot van broeikasgassen op en rond de bouwplaats omlaag te krijgen. Door investeringen in slimme logistiek, verduurzaming van ons materieelpark en door samen te werken met onze ketenpartners zetten we een grote stap richting de klimaatneutrale leefomgeving in 2030.

BouwHubs

Bij aanbestedingen wordt de vraag naar slimme logistiek steeds groter. Steden willen de overlast van bouwverkeer op de leefomgeving beperken. Hiervoor zijn BouwHubs de ideale oplossing. Geen lege vrachtwagens meer die de stad in- en uitrijden, maar werken vanuit een locatie aan de rand van een stad waar alle bouwmaterialen worden overgeslagen in volle vrachten. Het slim organiseren van logistiek zorgt daarnaast voor minder transportkosten, minder uitstoot van CO₂ en stikstof, minder overlast voor de omgeving én een snellere bouwtijd.

De BouwHub is inmiddels een vast onderdeel van onze duurzaamheidsstrategie

Naast een locatie waar bouwlogistiek slim geregeld wordt, is er op de BouwHub ook steeds vaker aandacht voor social return en circulariteit. Zo gebruiken we de BouwHub ook om materialen te sorteren, op te slaan en opnieuw te gebruiken bij andere projecten. Dit doen we bijvoorbeeld op onze Talenthub en circulaire BouwHub in Amsterdam en Utrecht.

De BouwHub is inmiddels een vast onderdeel van onze duurzaamheidsstra-

Pop-Up Power: een draagbaar batterijensysteem als duurzaam alternatief voor de traditionele 'kleine' aggregaat.

tegie. Zo hebben we na onze eerste BouwHub in Utrecht ook hubs in Amsterdam, Eindhoven, Rotterdam en Groningen. De komende jaren blijven wij investeren in de ontwikkeling en realisatie van méér (gebruik van) BouwHubs op strategische plaatsen. Hier kunnen niet alleen onze eigen ondernemingen terecht, maar ook onze verschillende leveranciers en collega-bouwers. Zo werken wij samen aan logistieke optimalisering en CO₂- en stikstofreductie.

Een voorbeeld van afgelopen jaar is het project BO-Ex, waar we 84 woningen renoveren midden in het centrum van Utrecht. Door gebruik te maken van de BouwHub konden we dagproductiepakketten leveren. Die bevatten precies datgene wat volgens planning van de bouwverzekering moet worden op de desbetreffende dag. Hiermee kunnen we effectief en efficiënt bouwen en halen we de drukte van het werkverkeer naar de rand van de stad. De leveranties vonden daarnaast plaats met 100% elektrisch transport. Na aflevering van de dagproductiepakketten stationeren de

bussen zich op de BouwHub aan de groene stekker.

Bouwen met duurzaam materieel

Om onze ambitie om een volledig CO₂-neutraal materieelpark te realiseren, investeren wij in de elektrificatie van ons materieel. Zo schaften we dit jaar onze tweede elektrische vrachtwagen aan en investeren we in verschillende grote elektrische materieelstukken. Dit resulteerde onder andere in de aanschaf van de eerste elektrische, volledig op accu's aangedreven en emissieloze rupshijskraan en verschillende wegenbouw-machines zoals een elektrische walsmachine en asfaltspreidmachine. Vanwege de elektrificatie stoten deze machines lokaal geen CO₂ en fijnstof uit, wat direct bijdraagt aan de verbetering van het leefklimaat.

De eerste elektrische asfaltspreidmachine is inmiddels al ingezet bij de wegverbreding van de A58. Bij dit project, Innova58, is een innovatiestreek aangelegd waar we samen met partners innovaties ontwikkelen en testen, waaronder nieuw elektrisch materieel. Bij materieel dat nog niet geëlektrificeerd is, is het toepassen van biobrandstoffen een belangrijke maatregel om de CO₂-uitstoot te reduceren. Dit jaar installeerden we een eigen HVO-tankstation bij een van onze asfaltbedrijven en testten we samen met Bredenoord hun nieuwste waterstofaggregaat voor het emissievrij voeden van ons keten- en wagenpark op de innovatiestreek van de A58.

Om te kunnen bouwen tijdens de huidige stikstofregelgeving ontwikkelden we in 2020 de NoNOX-filters. De NoNOX-filters kunnen de stikstofuitstoot met 99% verminderen bij mobiel en stilstaand materieel. Hiermee zetten we een belangrijke stap in het terugdringen van stikstofuitstoot tijdens de uitvoeringsfase. Deze filters worden inmiddels veelvuldig bij projecten ingezet.

Eigen verantwoordelijkheid

4. Onze CO₂-emissies

Onze eigen CO₂-footprint bestaat grotendeels uit de uitstoot veroorzaakt door onze asfaltcentrales, ons materieel, ons wagenpark en onze kantoren. Wij nemen onze verantwoordelijkheid door maatregelen toe te passen die deze eigen uitstoot verlagen.

Als gevolg van Corona zagen we vanaf 2020 een sterke afname van het elektriciteitsverbruik, wagenpark en gasverbruik. Ook in 2021 zien we dat ons verbruik niet op hetzelfde niveau is als in 2019. Deze neerwaartse trend willen wij vasthouden door ook na Corona het makkelijk te maken om plaats- en tijd-onafhankelijk te werken. Daarnaast blijven we ons wagenpark verder elektrificeren. We vervangen steeds meer benzine- en dieselauto's uit ons wagenpark door elektrische lease- en bedrijfsauto's en onderzoeken welke kantoren we kunnen verduurzamen door het toepassen van zonnepanelen.

Resultaten 2021

De totale CO₂-uitstoot van VolkerWessels is met 14% gedaald ten opzichte van 2019. Deze daling komt door een abso-

lute reductie van de CO₂-uitstoot van circa 28 ton. Als gevolg van Corona en plaats- en tijdonafhankelijk werken zien we vanaf 2020 een sterke afname van het elektriciteitsverbruik, wagenpark en gasverbruik. Het energieverbruik van de kantoren is bijvoorbeeld gedaald en de asfaltcentrales hebben minder productie gedraaid.

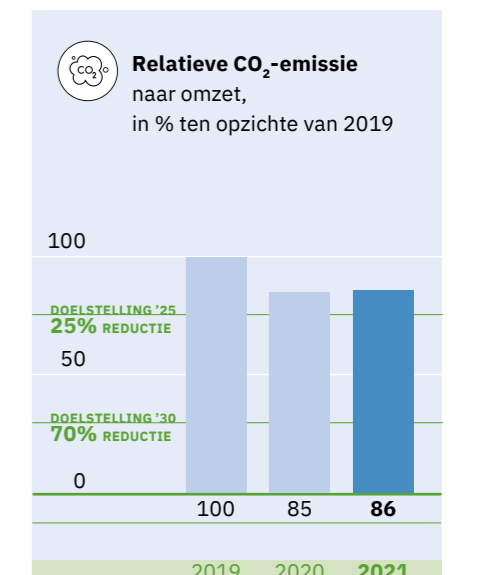
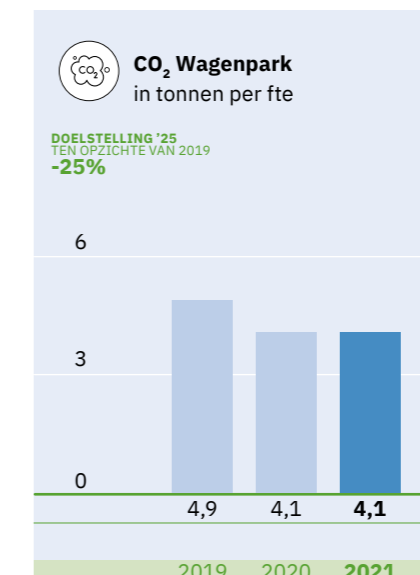
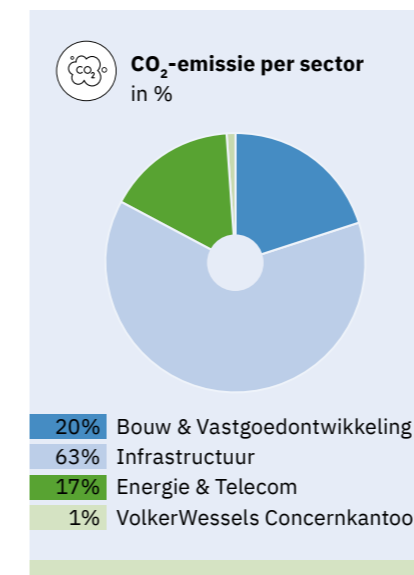
De totale CO₂-uitstoot is met **14% gedaald** ten opzichte van 2019

Het is ons doel een uitstootreductie van 25% van ons wagenpark ten opzichte van 2019 te realiseren. Voor het behalen van deze doelstelling was het streven om in 2021 de CO₂-uitstoot ten opzichte van 2019 met 10% te reduceren. Deze doelstelling is in 2021 behaald. Tegelijkertijd compenseren we de resterende emissies van het wagenpark door te investeren in milieuprojecten van het BP Target

Neutral programma, die tot CO₂-reductie leiden.

Een ander voorbeeld van compensatie is onze investering in drie klimaatbossen in Nederland. Sinds 2019 maken we minimaal 500 hectare bos klimaatbestendig, verdeeld over drie locaties. Dit doen we samen met FSC en de Unie van Bosgroepen. Voorbeelden van maatregelen zijn het bevorderen van natuurlijke verjonging, het onderplanten met strooisel-verbeterende boomsoorten en het aanplanten van soorten die beter bestand zijn tegen klimaatverandering. Dit jaar voltooiden we maatregelen op landgoed de Meuleman. In totaal zijn hier 1.375 bomen aangeplant en wordt 20 hectare bos op het landgoed gerevitaliseerd.

De CO₂-uitstoot van ons wagenpark per FTE steeg met 1% ten opzichte van 2020. Deze stijging is het grootst bij Bouw & Vastgoedontwikkeling. Bij de divisie infrastructuur daalde deze uitstoot juist met 3%. Met name bij de materieeldienst was een grote afname zichtbaar.

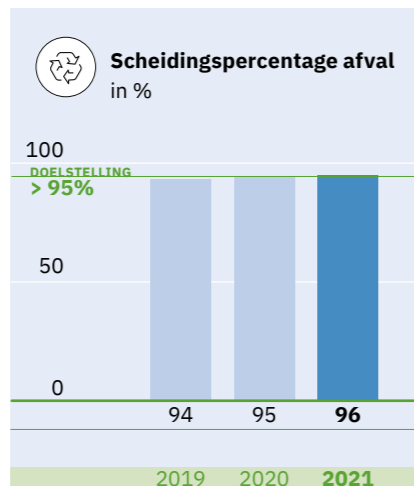
5. Afvalscheiding

In onze werkzaamheden op bouwplaatsen, kantoren en fabrieken komen reststromen vrij. Wij zijn goed in staat deze vrijkomende reststromen te monitoren en vervolgens te scheiden. Daarbij streven wij ernaar onze prestaties op het gebied van afvalscheiding steeds te blijven verbeteren. In 2025 is het doel om meer dan 95% van onze afvalstromen te scheiden, te recyclen en klaar te maken voor zo hoogwaardig mogelijk hergebruik.

Het afvalscheidingspercentage in 2021 was 96%. Dit is een stijging die we zien bij bijna alle bedrijven van VolkerWessels. Bij de divisie Bouw & Vastgoedontwikkeling zien we vooral een verbetering bij onze ondernemingen in bouwtoelevering en installatietechniek. Met dit resultaat heeft VolkerWessels de doelstelling voor het scheidingspercentage voor 2025 behaald. Het afvalscheidingspercentage, exclusief freesasfalt, is 79%, ten opzichte van 68% in 2020.

Het **ideaalbeeld** is om zo veel mogelijk 'afval' dat ontstaat tijdens de bouw een nieuwe **hoogwaardige toepassing te geven**

Een goed voorbeeld van duurzame omgang met vrijkomende materialen is te vinden in onze telecomprojecten waarbij we kilometerslange glasvezelverbindingen aanleggen. Bij de aanleg komen verschillende reststromen vrij zoals stoeptegels, zand en losse stukken glasvezel. Samen met de opdrachtgever en afvalverwerker brengen wij deze vrijkomende materialen zo goed mogelijk

in kaart zodat we ze beter kunnen scheiden en hergebruiken in andere projecten.

Een ander voorbeeld van hoogwaardig hergebruik is de ingebruikname van onze nieuwe mobiele asfalscheider. Deze scheider is dit jaar door onze asfaltproducent in gebruik genomen

De nieuwe asfalscheider van KWS. Deze scheider kan asfaltgranulaat dat vrijkomt bij wegwerkzaamheden splitsen in vrijwel kale steen en zand en vulstof. Met deze hightech oplossing wordt het aantal mogelijkheden voor asfaltrecycling uitgebreid.

en helpt ons in het uitbreiden van mogelijkheden voor asfaltrecycling op locatie.

De afvalvrije bouwplaats

Het realiseren van een afvalvrije bouwplaats doen we onder andere samen met onze partners, zoals de afvalverwerker en leveranciers. Het ideaalbeeld is om zo veel mogelijk 'afval' dat ontstaat tijdens de bouw een nieuwe hoogwaardige toepassing te geven of, als dit niet mogelijk is, te recyclen tot een grondstof voor een soortgelijk materiaal/ bouwstof/ product.

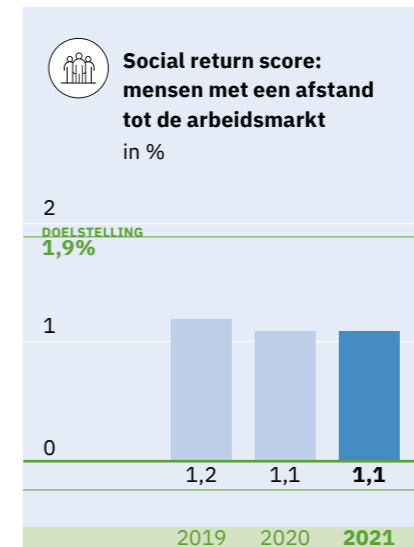
Samen met onze afvalverwerker en drie collega-bouwers starten we het komende jaar met een aantal pilotprojecten om ervoor te zorgen dat de afvalvrije bouwplaats de standaard wordt. Hier brengen we in kaart wat er nu in de bakken gaat en welke maatregelen we al nemen én welke zaken we kunnen verbeteren. De uitkomsten delen we met elkaar om te zorgen dat het doel van een afvalvrije bouwplaats binnen deze bouwbedrijven realiteit wordt.

6. Social return

Wij dragen bij aan sociale duurzaamheid door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt waardevol en passend werk aan te bieden. Voor onze onderneming, die haar kracht ontleent aan gemotiveerde vakmensen, is eind vorig jaar het werkleerbedrijf VolkerWessels Inclusief opgericht. Met dit initiatief krijgen werkzoekenden de mogelijkheid geboden om door te stromen naar een blijvende werkplek bij één van onze ondernemingen. Dit initiatief is opgericht omdat wij vinden dat werk voor iedereen belangrijk is en mensen zich willen ontwikkelen en van betekenis willen zijn voor de maatschappij.

Daarnaast hebben wij in 2020 geïnvesteerd in een langdurige samenwerking met de TalentHub Amsterdam, een deelconcept van de Circulaire BouwHub. De TalentHub heeft in 2021 aangetoond een zeer hoog percentage mensen naar zinvol en permanent werk te begeleiden en daarmee een grote maatschappelijke impact te bereiken. Zo hebben VolkerWessels en de gemeente Amsterdam dit jaar een 'social deal' gesloten die voortbouwt op de positieve ervaringen met de TalentHub. Op deze plek zijn de komende drie jaar 30 mensen per jaar werkzaam, waarbij zij sloopmaterialen een tweede leven geven.

Voor ons is de TalentHub een mooi voorbeeld van maatschappelijk verantwoord

ondernemen, social return en circulair werken in de sector.

De koppeling van de TalentHub en de BouwHub stelt ons in staat impact te maken door deze mensen te helpen integreren in het arbeidsproces en tegelijkertijd restafval te reduceren. Op deze manier dragen wij positief bij aan de maatschappij, circulariteit en uitstootreductie.

De social return (SR) score is gelijk gebleven aan de score in 2020 (1,1%). Bij de divisie infrastructuur zien we een

kleine daling in de score en bij Bouw & Vastgoedontwikkeling zien we een sterke stijging van het totaal. Met een social return (SR) score meten we de mate waarin onze organisatie duurzaam sociaal onderneemt; het gewogen aantal mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in Nederland in relatie tot het aantal FTE's in Nederland, uitgedrukt in percentages. Het is ons doel om een SR-score van 1,9% te behalen in 2025.

De **TalentHub** is een mooi voorbeeld van maatschappelijk **verantwoord ondernemen**

Ook zien wij dat onze VolkerWessels ondernemingen zich hard maken voor sociaal en duurzaam ondernemen. Zo wordt SR steeds vaker onderdeel van duurzaamheidsbeleid en behalen ondernemingen het Sociaal Ondernemen certificaat. In het afgelopen jaar zijn mooie SR-resultaten behaald bij verschillende projecten. Bij het project Zeesluis IJmuiden zijn 188 mensen vanuit de SR-doelgroep op het project ingezet en een deel daarvan is doorgestroomd van werk naar werk. Ook de verbouwing van het Huis voor de Wijk in Malburgen is uitgevoerd in samenwerking met medewerkers van Klassewerk, een SR-partner van een van onze VolkerWessels ondernemingen. Wij streven er samen met al onze ondernemingen naar deze inzet voort te zetten en zo positief bij te dragen aan de maatschappij.

Duurzaamheidscijfers

Wij geven invulling aan duurzaamheid door onze doelstellingen. In onze Bijlage Duurzaamheidscijfers, te vinden op onze website, is een volledig overzicht te vinden van onze duurzaamheidscijfers 2017-2021. Voor het bepalen van de duurzaamheidsindicatoren hebben we gekeken naar onze invloed. De materiële thema's voor VolkerWessels zijn bepaald op basis van diverse stakeholderdialogen en een inventarisatie onder de medewerkers. Meer informatie hierover is te vinden in de bijlage 'Onze omgeving en Materialiteitsanalyse', te vinden op onze website.

Thomas van Riet en Jack Tijssen

AANLEG INNOVATIESTROOK A58

Emissieloos bouwen: Aanleg Innovatiestrook A58

VolkerWessels heeft de ambitie om in 2030 emissievrij te zijn. Anno 2021 lijkt een volledig emissievrije bouwplaats misschien nog ver weg, maar met de aanleg van de Innovatiestrook A58 bij Oirschot bewijst VolkerWessels-onderneming Gebr. Van Kessel (in samenwerking met KWS) dat emissieloos bouwen absoluut mogelijk is.

“Een emissieloze bouwplaats is een bouwplaats waar lokaal geen schadelijke emissies zoals CO₂, koolstofmonoxide, stikstof en fijnstof vrijkomen”, legt Thomas van Riet, specialist energietechnologie bij VolkerWessels, uit. “Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat materieel en aggregaten niet op diesel maar met (groene) stroom worden aangedreven. Daarnaast geldt dit ook voor de vrachtwagens en het vervoer van bouw personeel. Daar komt dus heel wat bij kijken.”

Voor de aanleg van de Innovatiestrook A58 Kloosters bij Oirschot, is Gebr. Van Kessel in opdracht van Rijkswaterstaat de uitdaging aangegaan om emissieloos te werken, volgens het zogenaamde tank-to-wheel principe. Daarbij springen de inzet van elektrisch materieel zoals een elektrische rupskraan, een elektrische asfaltwals en de ontwikkeling van een elektrische asfaltspreidmachine het meest in het oog. Net al de inzet van een aggregaat op waterstof, waarmee o.a. het ketenpark van stroom wordt voorzien.

“Dit soort materieel is vaak echter nog niet op de markt, dus het vergt forse investeringen en een intensieve samenwerking met fabrikanten en importeurs om volledig elektrisch te werken”, zegt tendermanager en projectleider Jack Tijssen. “We geloven echter dat elektrisch materieel in de toekomst onmisbaar wordt en dat de ervaring die we daar nu mee opdoen ons een voorsprong geeft.” Minder zichtbaar maar net zo belangrijk zijn volgens Jack de ontwerptimalisaties en logistieke planning. “Minder grond verzetten en vervoersbewegingen beperken is immers de simpelste en beste manier om CO₂ te besparen.” Hoewel het project bewijst dat emissieloos bouwen mogelijk is, zijn er ook zeker nog uitdagingen.

We geloven dat elektrisch materieel in de toekomst onmisbaar wordt

Thomas: “Met het elektrificeren van het bouw materieel begint de volgende uitdaging: hoe zorgen we ervoor dat deze materieelstukken continue voldoende elektriciteit voorhanden hebben? Hiervoor zullen er slimme laadhubs op projecten moeten komen om zo de inzetbaarheid van het elektrisch materieel te maximaliseren.” Een andere grotere uitdaging is volgens Jack om de hele keten van onderaannemers en transporteurs ook emissievrij te laten werken, zeker bij grotere projecten. “Emissievrije infrastructuur is dus echt iets dat we als sector en samen met opdrachtgevers moeten doen. Wij zijn er in ieder geval klaar voor!”

Opdrachtgever: Rijkswaterstaat

INTEGRITEIT

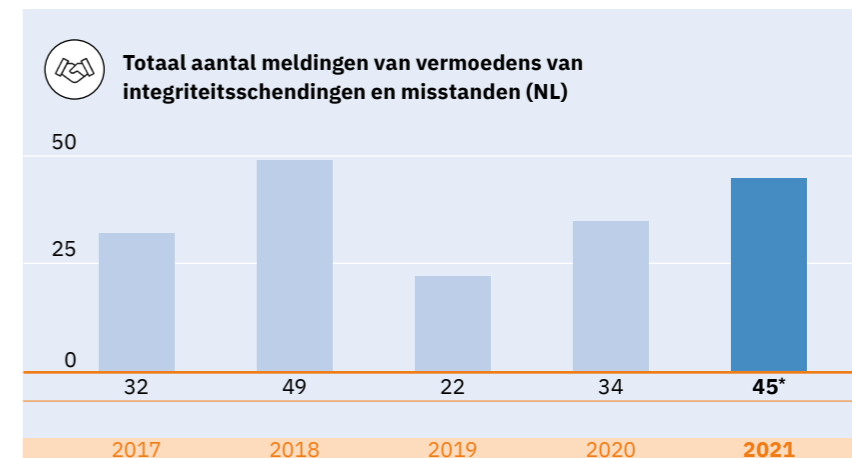
Integer handelen is fundamenteel

Integriteit is bij VolkerWessels niet onderhandelbaar. Integer handelen is fundamenteel voor alles wat we doen en vereist onze constante aandacht. Onze integriteitsaanpak is, in aanvulling op onze bewustwordingscampagne, gebaseerd op drie pijlers; de VolkerWessels Gedragscode, de Leidende Principes voor het Opdrachtgevend Bouwbedrijf en de Vertrouwenslijn.

Integriteit is een voorwaarde om te kunnen blijven ondernemen en daarom is deze kernwaarde bij VolkerWessels net zo belangrijk als veiligheid en duurzaamheid. Wij verwachten dat iedereen in elke dochteronderneming, ongeacht zijn of haar functie, integer en professioneel handelt.

Gedragscode

Hoe verweven we integriteit in ons dagelijks handelen? De VolkerWessels Gedragscode geeft antwoord op deze vraag. De Gedragscode bestaat uit de gedragsnormen van VolkerWessels en is een praktische handleiding bij onze dagelijkse bedrijfsvoering zodat iedereen binnen ons concern de regels kent en kan naleven. Ook van partijen met wie wij zaken doen, verlangen wij dat zij de Gedragscode van VolkerWessels naleven.

* Inclusief België

Vertrouwenslijn

Bij VolkerWessels streven we naar een omgeving die vrij is van discriminatie en illegaal of onethisch handelen. Collega's, opdrachtgevers, onderaannemers en/of leveranciers die desondanks een vermoeden hebben van misstanden bij onze ondernemingen of ons concern, verzoeken we dringend hiervan melding te maken. Dat kan desgewenst anoniem en gratis via een vertrouwelijke telefoon en webservice. De exacte procedure en acties staan beschreven in de volledige regeling meldprocedure inzake het omgaan met een Vermoeden van een Misstand (Vertrouwenslijn).

Leidende Principes Opdrachtgevend Bouwbedrijf

VolkerWessels heeft samen met de zes andere grootste bouwbedrijven van Nederland een serie gedragsregels opgesteld die professioneel, integer, maatschappelijk verantwoord en transparant handelen bij het inkoopproces in de bouw moeten bevorderen. Het doel is

om meer duidelijkheid te scheppen voor alle partners in het bouwproces.

Integriteit houdt niet op bij onze eigen deur en we verwachten van al onze leveranciers en onderaannemers in de keten dat ze eveneens integer handelen.

Daarom is in 2021 aan een aantal grote leveranciers en onderaannemers van VolkerWessels gevraagd een integriteitsverklaring te ondertekenen, waarin zij verklaren dat zij integer zullen handelen en niet-integer gedrag zullen melden via de Vertrouwenslijn.

Rad van Integriteit en dilemma van de maand

In 2019 hebben wij een spel ontwikkeld, dat het gesprek van medewerkers met hun leidinggevenden over integer handelen bevordert. Dit spel (het Rad van Integriteit) draait om dilemma's gebaseerd op de Gedragscode van VolkerWessels. Het wordt gespeeld door een leidinggevende met zijn of haar medewerkers. Als een waterval is in 2020 het Rad van Integriteit vanaf de Raad van Bestuur verspreid over en in alle ondernemingen. Omdat het spel gespeeld wordt in groepen van 10 tot 20 medewerkers, is de uitrol door de Corona-

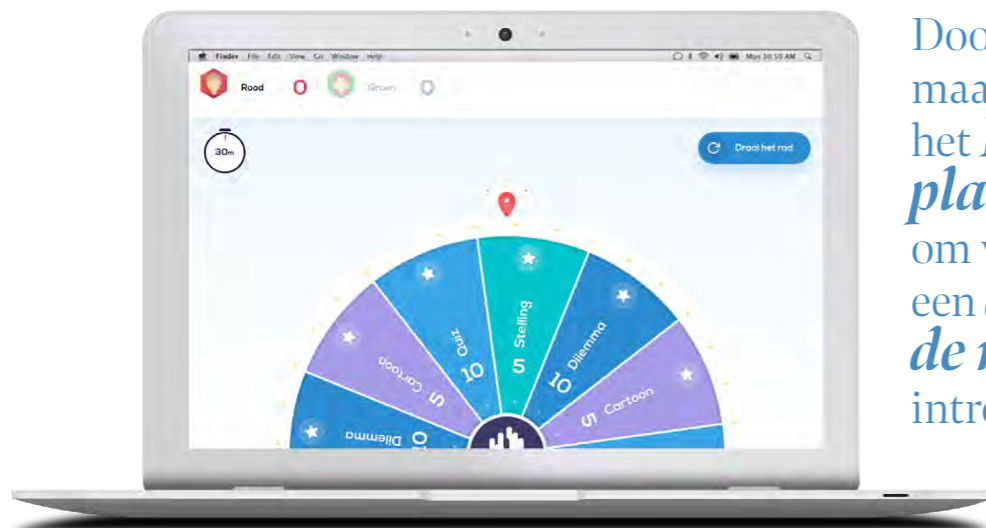
maatregelen in maart 2020 stilgelegd. Omdat het Rad van Integriteit door de Coronamaatregelen ook in 2021 nog niet verder uitgerold kon worden, is door het Integriteitsplatform besloten om vanaf juli 2021 een dilemma van de maand te introduceren, om op die manier periodiek aandacht voor integriteit te vragen en de integriteit awareness te vergroten. Bij het dilemma van de maand krijgt een grote groep collega's een e-mail met een toelichting op een video van een lid van het integriteitsplatform, een integriteitscasus en een nadere toelichting.

Het versterken en behouden van integriteit binnen VolkerWessels staat onder leiding van de Centrale Compliance Officer. Deze rapporteert rechtstreeks aan de voorzitter van de Raad van Bestuur.

Buitenlanden

In het Verenigd Koninkrijk, Noord-Amerika en Duitsland hebben we soortgelijke acties ondernomen om deze zeer belangrijke kernwaarde van ons bedrijf in de schijnwerpers te zetten.

Door de Coronamaatregelen is door het **Integriteitsplatform** besloten om vanaf juli 2021 een **dilemma van de maand** te introduceren

NUL-OP-DE-METER WONINGEN

Industriële woningbouw: Nul-op-de-meter woningen uit de fabriek

Honderdduizend woningen per jaar. Zoveel moeten er minimaal worden gebouwd om iets te doen aan het enorme woningtekort in Nederland. Om het bouwtempo op te voeren wordt steeds vaker gewezen op 'woningen uit de fabriek', die immers sneller, goedkoper en efficiënter kunnen worden gerealiseerd. VolkerWessels bouwt al sinds 2014 woningen in eigen fabrieken en is klaar om de productie verder op te schalen.

Rik Hulsman, directeur bij MorgenWonen (het woninglabel van VolkerWessels), herkent de hoge verwachtingen rondom industrieel gefabriceerde woningen: "De politiek, de media, belangengroepen en collega-bouwers, iedereen kijkt naar industrieel bouwen als één van de oplossingen. Dat zorgt ervoor dat we de wind mee hebben en daar zijn we natuurlijk blij mee." Wel benadrukt hij dat industriële productie geen wondermiddel is om het woningtekort op te lossen: "De grootste bottleneck is niet het bouwproces, maar het tekort aan locaties. Als die makkelijker beschikbaar komen, dan zullen wij ook onze productiecapaciteit daarop aanpassen."

De kunst van industrieel bouwen is volgens Rik ritme en continuïteit. "We willen niet eenmalig heel veel woningen produceren, maar iedere dag een paar, gelijkmatig verspreid over het jaar. Dat is dé uitdaging, voor iedereen in deze sector." Om dat te bereiken zet VolkerWessels de komende jaren verder in op

digitalisering en robotisering van het productieproces, zodat de beschikbare capaciteit zo efficiënt mogelijk kan worden benut.

En hoe zit het met de zorg dat industrieel bouwen allemaal dezelfde woningen oplevert? "Dat idee is echt achterhaald", zegt Rik. "We kunnen enorm veel variatie bieden in woningtypes, architectuur en gevels. Omdat we de afgelopen jaren al duizenden woningen hebben gerealiseerd hebben we daar al veel ervaring mee opgedaan. En als er iets wordt gevraagd dat we nog niet industrieel kunnen maken, dan is een stukje

maatwerk ook geen probleem. Voor onze opdrachtgevers en de uiteindelijke bewoners is het niet zo relevant hoe de woning precies is geproduceerd."

De grootste bottleneck is niet de productie maar het tekort aan locaties

Industrieel bouwen heeft volgens Rik niet alleen te maken met sneller bouwen, maar ook met duurzamer en energiezuiniger bouwen. "We maken heel efficiënt gebruik

van schaarse grondstoffen. En alle woningen die we produceren zijn standaard nul-op-de-meter. Daarmee gaan we verder dan de gangbare BENG-norm, waarmee we ons onderscheiden in de markt." Volgens Rik levert deze benadering niet alleen een super energiezuinige en onderhoudsvrije woning op, maar bovenal een fijn huis waar mensen graag willen wonen. "Zolang we plekjes vinden om ze neer te zetten, gaan we de komende jaren nog heel veel woningen volgens dit concept opleveren."

Bijzondere projecten

VolkerWessels werkt jaarlijks aan ongeveer 25.000 projecten. Een aantal projecten lichten we verder toe.

VALLEY

Met Valley staat er een opvallend gebouw aan de Zuidas met gedurfde en eigenzinnige architectuur. Het gebouw voorziet in de wens om dit gedeelte van Amsterdam door te ontwikkelen naar een gemengd gebied met wonen, werken en voorzieningen. Het parkeren van auto's vindt plaats in een 3-laagse ondergrondse parkeerkelder, die plaats biedt aan 375 auto's en 1.850 fietsen. Vanaf de begane grond tot en met de zevende verdieping bevinden zich de kantoren, ruimte voor cultuur, retail, horeca en de toegang tot de woontorens. Vanaf de 8e verdieping beginnen de woonlagen. In totaal worden er 198 woningen gerealiseerd. De 3 torens hebben een hoogte van respectievelijk 97 meter, 76 meter en 66 meter.

Bouwcombinatie Valley Amsterdam (VolkerWessels ondernemingen Boe & van Eesteren en G&S Bouw) heeft dit bijzondere gebouw op de Amsterdamse Zuidas gerealiseerd.

ZEESLUIS IJMUIDEN

Zijne Majesteit de Koning heeft woensdag 26 januari 2022 officieel Zeesluis IJmuiden in gebruik genomen (zie ook bladzijde 52). Met een druk op de knop opende Koning Willem Alexander vanuit het Sluis Operatie Centrum (SOC) de binnendeur van de grootste zeesluis ter wereld. Daarmee gaf de Koning officieel het eerste schip toegang tot het Noordzeekanaal. De sluis is 500 meter lang, 70 meter breed en 18 meter diep.

Van Hattum en
Blankevoort, Volker Staal
en Funderingen, KWS.

ZONNEPARK

In het Noord-Brabantse Dongen wordt gebouwd aan zonnepark De Wildert: 38.000 zonnepanelen die jaarlijks circa 20 GWh aan groene stroom gaan opwekken, vergelijkbaar met het jaarlijkse energieverbruik van 7.300 huishoudens. Het zonnepark van 15,5 hectare wordt ontwikkeld door Eneco en VolkerWessels. Wanneer het zonnepark operationeel is, wordt de opgewekte groene stroom deels lokaal afgenomen door de naastgelegen fabriek van Coca-Cola en deels door VolkerWessels.

Visser & Smit Hanab,
Kondor Wessels Projecten en
Gebr. Van Kessel.

GLASVEZEL

VolkerWessels Telecom en Glaspoort hebben een overeenkomst gesloten voor de aanleg van glasvezel op bedrijventerreinen in de provincies Zuid-Holland, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg. Het eerste bedrijventerrein waar VolkerWessels Telecom en Glaspoort aan de slag gaan, is Kreitenmolen in Udenhout.

VolkerWessels Telecom.

WEMBLEY

De Olympic Steps, een passende toegang tot het National Stadium, markeren een nieuw hoofdstuk in de evolutie van Wembley Park en vervangen de oude voetgangersroute. Deze elegante nieuwe openbare ruimte zal een welkome toevoeging zijn voor de bewoners van Wembley Park en de miljoenen anderen die de buurt zullen bezoeken om te werken, te winkelen en te spelen.

VolkerFitzpatrick.

ROCKY MOUNTAIN MOTORSPORTS

Volker Stevin Contracting legt de laatste hand aan de bestrating van het circuit voor Rocky Mountain Motorsports. VSC voltooide de helling en bestrating van het 3,5 km lange privé-racecircuit, met 16 bochten en 36 m hoogteverschil per ronde.

Volker Stevin Contracting.

PULSE

In Berlijn staat Kondor Wessels Berlin aan de wieg van het allereerste Cradle to Cradle kantoorgebouw dat ooit in de Duitse hoofdstad werd gerealiseerd. Het kreeg de toepasselijke naam PULSE: een toekomstbestendig pand dat zorgt voor een nieuwe beat in bouwen.

Kondor Wessels Duitsland.

OMZET 2021

Bedrag in miljoen euro's

36%

Omzet
Bouw & Vastgoed-
ontwikkeling

2021: € 2.224

EBT-marge

6,0%

2020: 4,2%

Orderportefeuille

(ultimo boekjaar,
in miljoenen)

€3.166

2020: € 3.412

**Gemiddeld aantal
medewerkers**

3.900

2020: 3.926

IF-rate

3,6

2020: 3,1

Social Return

1,3%

2020: 1,1%

**Afvalscheidings-
percentage**

63%

2020: 61%

CO₂ uitstoot

(scope 1 en 2, in kiloton)

20,1

2020: 18,9

MorgenWonen Gouda. De innovatieve woonoplossingen van MorgenWonen passen bij de uitdagingen die vandaag de dag voor ons liggen.

Nautisch NDSM bestaat uit 268 appartementen, een kantoorgebouw en commerciële (plint)voorzieningen, een binnentuin, een stallinggarage met 140 parkeerplaatsen en voorzieningen voor (openbaar) fietsparkeren.

DIVISIE Bouw & Vastgoedontwikkeling

- **Woningbouw**
- **Utiliteitsbouw, waaronder industrie en logistiek**
- **Industriële productie en levering van bouwelementen, waaronder geprefabriceerde bouwonderdelen**
- **Vastgoedontwikkeling**
- **Installatietechniek en -onderhoud**

Marktontwikkelingen in 2021

In de woningmarkt bleef de vraag groter dan het aanbod. Door de (kwalitatieve) schaarste en de gunstige financierbaarheid steeg de gemiddelde woningprijs in heel Nederland.

Door de economische opleving ontstonden er leverantieproblemen in de keten. Naast de beschikbaarheid van grondstoffen en materialen hebben significante prijsstijgingen van grondstoffen en energie impact op de kostprijs van woningen. Duurzame nieuwbouw en verduurzaming van bestaand vastgoed won aan belang. Hierdoor zien we het aantal renovatie- en onderhoudsprojecten van woningcorporaties, institutionele beleggers en particulieren stijgen.

De schaarste van bouwlocaties en de langdurige bezwaarprocedures vormen een belemmering voor het snel realiseren van de noodzakelijke woningen. Bij een aantal ontwikkelingen zien wij ook dat de aansluiting op het elektriciteitsnet lang op zich laat wachten. Hierdoor wordt duidelijk dat de energietransitie de juiste aandacht nodig heeft vanuit de overheid zodat dit geen belemmering vormt voor het realiseren en bewoonbaar maken van woningen.

De kantorenmarkt concentreert zich op belangrijke locaties in de buurt van (regionale) vervoersknooppunten, waarbij de G4 en Eindhoven de meest populaire steden zijn voor de ontwikkeling van kantoren. Vooralsnog heeft het door Corona geïnitieerde thuiswerken nog geen duidelijke invloed gehad op de omvang van de kantorenmarkt. Als gevolg van Corona veranderen de kwalitatieve eisen ten aanzien van kantoren wel, denk aan de noodzaak van meer ventilatie. Bovendien wordt het kantoor meer gezien als ontmoetingsplaats en dat vraagt om mogelijkheden in flexibilisering van de ruimte en de logistiek binnen een pand (looproutes).

De bouw van Amare aan het Spui in Den Haag is in september 2021 opgeleverd.

Door het aanhoudend veranderende consumentengedrag - de bestaande trend om steeds vaker producten online te kopen is door Corona exponentieel gegroeid - is er veel vraag naar logistieke centra.

Onze circa 40 lokale bedrijven zijn goed gepositioneerd om de lokale mogelijkheden voor gebieds- en vastgoedontwikkeling te herkennen. Wij reageren en handelen snel op marktontwikkelingen en hebben de middelen om te investeren. Kwaliteit is en blijft voor ons belangrijker dan volume.

Geïndustrialiseerd bouwen, zoals wij al sinds 2014 doen, wint nog steeds aan belang. Deze manier van bouwen is duurzaam, schaalbaar en komt tegemoet aan de hoge vraag uit de markt. Onze concepten - inclusief houtbouw - zijn breed inzetbaar voor veel doelgroepen.

De hoogtepunten

We hebben dit jaar de 2500e MorgenWonen woning geproduceerd. VolkerWessels blijft inzetten op de geïndustrialiseerde bouw. M'DAM, het meest circulaire houten woongebouw van Nederland, is in 2021 opgeleverd. De prefabricage en bouw op locatie van in totaal 62 woningen heeft zeven maanden in beslag genomen. In Nederland is niet eerder zo'n grootschalig woongebouw gerealiseerd dat nagenoeg geheel is opgetrokken uit CLT (cross laminated timber).

Het iconische Valley aan de Zuidas in Amsterdam is eind november opgeleverd aan opdrachtgever EDGE Technologies en eigenaar RJB Group of Companies.

Midden in het centrum van Den Haag realiseerde VolkerWessels aan het Spuiplein Amare, het nieuwe onderkomen van de stichting Dans- en Muziekcentrum Den Haag, het Nederlands Danstheater, het Residentie Orkest en het Koninklijk Conservatorium. Een uitermate complex project dat veel uitdagingen heeft gekend.

VolkerWessels heeft het nieuwe Inntel Hotels Marina Beach Den Haag en de eerste fase van de bedrijfshallen 3xVIS op het Noordelijk Havenhoofd in Scheveningen opgeleverd aan de nieuwe eigenaars/gebruikers. Het Market Hotel aan de Grote Markt in Groningen is dit jaar in gebruik genomen.

De verdere ontwikkeling van de NDSM-werf in Amsterdam-Noord verloopt voorspoedig. Andere projecten in aanbouw zijn onder andere: Tripolis en De Hooch in Amsterdam, Wilhelminawerf, Wonderwoods en Westflank in Utrecht en het ASML kantoor in Eindhoven. VolkerWessels werkte verder aan ontwikkelprojecten zoals het culturele, circulaire en creatieve centrum Strijp-S in Eindhoven, het Paleiskwartier in Den Bosch, het Foodcenter in Amsterdam, de Churchill Tower in Rijswijk, woontorens Adagio en Bolero in Den Haag, de tweede fase van een wooncomplex in Kijkduin, het bedrijfsverzamelgebouw The Joan in Amsterdam, de Bakermat in Eindhoven, renovatie van het gemeentehuis in Groningen en het logistieke centrum Hello World bij Schiphol.

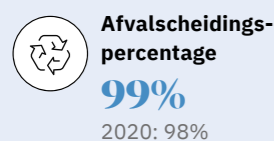

OMZET 2021

Bedrag in miljoen euro's

2021: €1.259

Eind 2021 heeft minister Barbara Visser van Infrastructuur en Waterstaat de officiële starthandeling verricht voor de aanleg van de Innovatiestrook A58 Kloosters bij Oirschot. Dit is een unieke testlocatie voor infra-innovaties en innovaties op, aan en rond de weg te testen en te monitoren.

In samenwerking met gemeente Ede en NS Stations vernieuwt ProRail het station van Ede-Wageningen. Het werk betreft de vernieuwing van het station en het stationsgebied.

DIVISIE Infrastructuur

- **Nieuwbouw, onderhoud en renovatie van spoor-, weg- en waterinfrastructuur**
- **Civieltechnische activiteiten voor wegen, vaarwegen en spoorwegen**
- **Multidisciplinair projectmanagement voor complexe projecten**
- **Dynamisch verkeersmanagement en infrabesturingssystemen**

Marktontwikkelingen in 2021

Onze marktpositie voor kleine en middelgrote projecten blijft sterk. Naast tal van deze lokale en regionale projecten blijven we werken aan toonaangevende Nederlandse projecten. De publieke sector blijft onze grootste opdrachtgever. Daarnaast realiseren we steeds vaker grote projecten voor de private markt.

De markt voor multidisciplinaire infrastructuurprojecten is vanaf de zomer van 2019 ernstig verstoord door de stikstof-, PFAS- en PFOS-problematiek. Als gevolg hiervan vertraagden overheidsinstanties de aanbestedingen van grote complexe infrastructuurprojecten. Alle projecten in uitvoering konden

ondanks Corona doorgaan, maar de beperkingen leidden wel tot inefficiëntie.

Klimaatadaptatie is de komende jaren één van de grootste uitdagingen in Nederland. De vervangings- en renovatiemarkt en projecten op het gebied van watermanagement zullen de komende periode toenemen en versnellen door intensieve investeringen in waterveiligheid. Hetzelfde geldt voor de energietransitie en daarmee samenhangende bouw van wind- en zonneparken. De behoefte aan duurzame mobiliteit vraagt enerzijds om meer investeringen in spoor en lightrail en anderzijds om innovaties in verkeersmanagement waarmee de bestaande wegeninfrastructuur beter benut wordt.

Ook bij de infrastructuurdivisie zien we dat de marktvragen voor duurzaamheid nog niet uniform zijn. Samen met partners werken we actief aan het creëren van eenduidigheid in de sector. Het Materialenpaspoort, onze rol in het Betonakkoord en lidmaatschap van Emissieloos Netwerk Infrastructuur zijn hier voorbeelden van.

John van Dongen in gesprek met de koning bij opening van Zeesluis IJmuiden.

We blijven ons richten op marge boven volume, op een constructieve samenwerking met onze partners en klanten en op de kwaliteit van onze orderportefeuille. Daarnaast blijven we investeren in maatregelen om de uitstoot van stikstof tijdens de oplevering van projecten te verminderen. Een voorbeeld hiervan is investering in elektrisch asfaltmaterieel, zoals asfaltspreidmachines en walsen. Het door VolkerWessels ontwikkelde NoNOX-filter is ook dit jaar volop ingezet om de stikstofuitstoot tijdens de realisatiefase sterk te verminderen.

Voor VolkerWessels Infrastructuur blijft het ontwikkelen en opleiden van onze eigen mensen een belangrijk aandachtspunt. Technologische ontwikkelingen brengen nieuwe kansen maar ook uitdagingen met zich mee. Digitalisering, industrialisering, big data, het Internet of Things (IoT) en cybersecurity spelen een steeds grotere rol.

De hoogtepunten

Naast vele kleinschalige projecten hebben we dit jaar ook een aantal grotere en meer complexe projecten opgeleverd: de spooruitbreiding Zwolle – Herfte (NoorderSpoort), de Zeesluis in IJmuiden, de Reeve-sluis (Isala Delta) en de Rotterdamsebaan in Den Haag, inclusief de meest duurzame Victory Boogie Woogie tunnel.

VolkerWessels werkt verder aan beheer, onderhoud en renovatie van onder andere de passagiersbruggen en de vliegtuigopstelplaatsen op Schiphol, waarvoor het contract dit jaar met nog eens drie jaar is verlengd. Daarnaast maken we voortgang met het hoogwaterbeschermingsproject 'Ruimte voor de Rivier' in de IJsseldelta, de versterking van 33 kilometer Markermeerdijken tussen Amsterdam en Hoorn en een aantal langlopende onderhoudscontracten voor ProRail. Ook gaan we in de komende jaren voor ProRail verder werken aan het ontwikkelen, leveren en in stand houden van delen van overwegbeveiligingsinstallaties. De Buitenveldertunnel en de Kaagbaan-tunnel bij Schiphol worden zodanig aangepast dat deze weer aan de veiligheidseisen van de tunnelwet voldoen.

Eind 2021 heeft minister Barbara Visser van Infrastructuur en Waterstaat de officiële starthandeling verricht voor de aanleg van de Innovatiestrook A58 Kloosters bij Oirschot. Na een succesvolle eerste bouwteamfase gaat VolkerWessels ook de realisatiefase doen van de reconstructie IJsselmondse Knoop, een drukke verbindingsweg waarbij naast een veilige doorstroming ook het behoud van biodiversiteit een belangrijk uitgangspunt is.

In opdracht van gemeente Amsterdam bouwen we in het centrum van de hoofdstad onder water een fietsenstalling voor 4.000 fietsen. Rijkswaterstaat heeft de bouw van de maatregel 'Selectieve Onttrekking' in IJmuiden gegund aan VolkerWessels. In samenwerking met gemeente Ede en NS Stations vernieuwt ProRail het station van Ede-Wageningen. VolkerWessels Infrastructuur maakt deel uit van de aannemerscombinatie EdesPoort en voert in opdracht van ProRail de werkzaamheden uit.

We blijven ons richten op duurzaamheid, innovatie, verbetering van de efficiëntie en governance. Bouwwerk Informatie Model (BIM) wordt steeds belangrijker in de projecten die we uitvoeren. In 2021 hebben we grote stappen gemaakt in het gebruik van kunstmatige intelligentie en data-analytics om het asset management en 'predictive maintenance' van projecten significant te verbeteren.

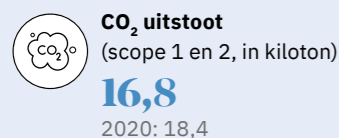
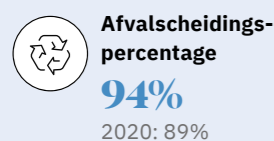

OMZET 2021

Bedrag in miljoen euro's

2021: € 837

Verdere uitrol van glasvezel door
VolkerWessels Telecom.

Hollandse Kust Zuid
opgeleverd door Volker
Energy Solutions.

VolkerWessels Telecom en Open Dutch
Fiber hebben een overeenkomst gesloten
voor de verglazing van ruim 500.000
huishoudens in Nederland.

DIVISIE Energie & Telecom Infrastructuur

- **Aanleg en onderhoud van telecom-
infrastructuur waaronder draadloze
en glasvezelnetwerken**
- **Aanleg en onderhoud van energie-
infrastructuur zoals HV-stations,
onder- en bovengrondse pijplei-
dingen en kabels voor energie- en
watertransport en installaties voor
industriële productieprocessen**

streamingdiensten zoals Netflix. Om aan
deze capaciteitsvraagstukken te kunnen
blijven voldoen, zijn er aanpassingen in
het netwerk nodig.

De duurzaamheidsambitie van markt-
partijen neemt toe, in lijn met de maat-
schappelijke veranderingen, specifiek
gericht op circulariteit en reductie van de
CO₂ footprint. Binnen de telecomsector
is ketenoptimalisatie hiervoor van
cruciaal belang.

Telecom

Marktontwikkelingen in 2021

Connectiviteit wordt steeds meer gezien
als een basisbehoefte en Corona heeft
dit versterkt. We zien de afgelopen jaren
steeds meer Private Equity-partijen in de
telecommarkt. Deze partijen focussen
zich op het op korte termijn realiseren
van een glasvezelinfrastructuur. De tele-
comoperators richten zich steeds meer
op superieure dienstverlening richting
eindklant en op het verhogen van het
marktaandeel.

De complexiteit van het netwerk neemt
toe doordat steeds vaker integrale
oplossingen worden aangeboden en
gerealiseerd. Door Corona is de verande-
ring in de vraag naar connectiviteit in een
stroomversnelling gekomen. Waar voor-
heen de vraag zich gedurende de dag
verschoof van kantoorlocaties naar
woonwijken, was de vraag de afgelopen
twee jaar vooral overdag en in de avond
in de woonwijken hoog. Dit komt ook
deels door het toegenomen gebruik van

Energie

Marktontwikkelingen in 2021

De transitie van fossiele brandstoffen
naar duurzame energie-oplossingen is de
belangrijkste factor in de energiemarkt
en zorgt voor ontregeling van de markt.
De daarmee gepaard gaande verande-
ringen geven enerzijds ruimte voor inno-
vatie en kansen voor groei, maar zorgen
anderzijds voor krimp en druk op marges
in de bestaande markten.

Om te kunnen inspelen op de kansen in
de energietransitie hebben we onze
organisatie gereorganiseerd in drie
onderdelen. Het eerste richt zich op de
traditionele markten en de daarbij beho-
rende energietransitie. We helpen oplos-
singen te creëren ten behoeve van
waterstofproductie, -opslag en -trans-
port en CO₂-transport en -opslag.
Ook helpen wij bij de elektrificatie van de
industrie. Het tweede onderdeel richt

zich op de hoogspanningsmarkt en
draagt zorg voor projecten op het gebied
van verzwaring van het energienetwerk
en de behoefte aan hoogspanning van
datacenters en elektrolyzers. Het derde
onderdeel richt zich op de ondergrondse
infrastructuur: projecten in de laag- en
middenspanning, gas en water. De nood-
zaak van dit onderdeel komt voort uit de
vastgoedontwikkeling en de bouw van
zonne- en windparken en de verbeter-
slag van het laag- en middenspannings-
netwerk in Nederland.

Vanwege de grote hoeveelheid werk
is er een grote behoefte aan personeel,
van uitvoeringsstaf tot vakmensen.
Met behulp van de VolkerWessels
Vakschool kunnen wij nieuwe collega's
opleiden op het gebied van ontwerp,
werkvoorbereiding en bouw en het daar-
opvolgende onderhoud van een instal-
latie of kabel- of leidingnetwerk. Deze
diversificatie van disciplines versterkt de
positie van VolkerWessels in de waarde-
keten.

De hoogtepunten

Telecom

De verglazing in Nederland is de afgelopen twee jaar in een stroom-
versnelling geraakt. Om goed aan de vraag vanuit de markt naar glas-
vezel te voldoen, heeft VolkerWessels Telecom een nieuwe werkme-
thode ontwikkeld. Hiermee kunnen de ploegen buiten in een sneller
tempo glasvezel uitrollen zonder daarbij afbreuk te doen aan de
kwaliteit van het opgeleverde netwerk. Op 1 september is in Gouda
de eerste klant volgens de nieuwe methode aangesloten.
VolkerWessels Telecom heeft contracten afgesloten met telecomope-
rators, maar ook met een andere partij, Cellnex, als vastgoedbedrijf in
de markt. VolkerWessels Telecom is hierbij uitvoerder van het beheer
en de uitbreiding van opstelpunten voor mobiele connectiviteit langs
het spoor. VolkerWessels Telecom heeft haar technologiebedrijven
Hyrdre, Recognize en MapXact het afgelopen jaar verder versterkt.
Er zijn bijvoorbeeld digitale oplossingen verder ontwikkeld en uitge-
rold, zoals een fleet management tool om de planning, navigatie en
registratie te verbeteren en een risico-inventarisatie om infrastructu-
rele project-specifieke risico's in kaart te brengen.

Energie

Volker Energy Solutions ontwerpt en bouwt voor TenneT een duur-
zaam hoogspanningsstation in Oosterhout om de toename van de
vraag naar elektriciteit in de omgeving aan te kunnen. Dit is het eerste
hoogspanningsstation in Nederland waar het materialenpaspoort
wordt toegepast. Er is veel aandacht voor biodiversiteit. Op dit project
realiseert Volker Energy Solutions zowel het schakelstation als de
hoogspanningskabel. We werken hier samen met onze werkmaat-
schappijen Visser & Smit Bouw, Gebr. Van Kessel en Aveco de Bondt.
VSH Distributie is de uitdaging aangegaan om in opdracht van Stedin
Netbeheer ongeveer 16 kilometer middenspanningskabel aan te
leggen door zeer druk stedelijk gebied. Door de energietransitie is er
toegenomen vraag naar elektriciteit en moeten de elektriciteitsnetten
verzwaard worden. Een voorbeeld van zo'n verzwaring is het project
Boomgaardstraat Rotterdam. In hartje Rotterdam werkt VSH
Warmte|Leidingen|Industrie aan een belangrijk project voor Eneco.
Op deze plek moeten stadsverwarmingsleidingen onder de 's Graven-
dijkwal vervangen worden. Het Erasmus MC is bezig met een grote
verbouwing van het ziekenhuis en aan de overkant van de weg reno-
veert de Hogeschool Rotterdam haar gevel. Naast de Hogeschool is
het nieuwe appartementencomplex 'Little C' gebouwd, waarin zich
ook het Familiehuis Daniel den Hoed bevindt. Tussen al deze
bouwwerkzaamheden vervangt VSH WLI diverse bestaande
warmteleidingen van cellenbeton en lebit door nieuwe
staal-pur-PE leidingen zodat er weer duurzame
warmte geleverd kan worden.

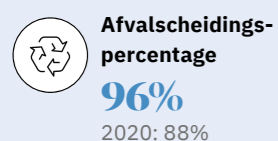

OMZET 2021

Bedrag in miljoen

2021: € 1.326 / £ 1,152

High Speed 2:
Luchtfoto van de
zuidkant.

VolkerLaser
voltooide het
werk aan de
Tamar-brug.

VolkerStevin werd
bekroond met een prijs
voor het werk aan de
Northern Ammunition
Jetty in Schotland.

Luton Dart 'people mover'.

VolkerHighways werkt aan een vijfjarig
Highways Electrical Assets contract,
in opdracht van Oxfordshire County
Council.

DIVISIE Verenigd Koninkrijk

- **Spoorweginfrastructuur, vernieuwingen en uitbreidingen van spoorwegsysteem**
- **Snelwegen en luchthaveninfrastructuur, onderhoud en vernieuwen van snelwegen, luchthavens en bestrating**
- **Haven-, energie-, water- en milieu-infrastructuur**
- **Gebouwen voor commerciële, industriële en onderwijsdoeleinden**

Marktontwikkelingen in 2021

2021 bracht een aantal economische uitdagingen met zich mee in de nasleep van de Coronapandemie en de Brexit. Het Verenigd Koninkrijk (UK) en de industrie als geheel hebben nog steeds te kampen met tekorten en hogere kosten in de toeleveringsketen - zowel wat materialen als arbeidskrachten betreft - mede onder invloed van de inflatiedruk. De regering van de UK heeft echter

toegezegd op langere termijn in infrastructuur te zullen investeren en richt zich op de overgang naar een koolstofvrije economie en op herstel na de pandemie. Dit versterkt de sector en biedt een solide raamwerk van kansen op een groot aantal markten. VolkerWessels UK werkt met belangrijke nationale, vooraanstaande klanten en in een aantal joint ventures, allianties en samenwerkingsverbanden. Door gebruik te maken van haar capaciteiten en specialistische expertise in een breed scala van markten, met een belangrijke focus op samenwerking, is VolkerWessels UK in staat om te profiteren van de aanzienlijke kansen die beschikbaar zijn.

Naast haar kernaanbod breidt VolkerWessels UK haar aanwezigheid in nieuwe en zich ontwikkelende markten steeds verder uit. Het gaat onder meer om de aanleg van glasvezelinfrastructuur voor hogesnelheidsbreedband en

van laadnetwerken voor elektrische voertuigen ter ondersteuning van de expansie in deze snelgroeiende sector. De markt voor industriële gebouwen en magazijnen laat een aanhoudend sterke groei zien en er zijn opnieuw nieuwe mogelijkheden in de commerciële luchtvaartsector. VolkerWessels UK heeft een solide orderportefeuille en een uitgebreid scala aan kansen in de pijplijn.

De resultaten in het Verenigd Koninkrijk werden ook in 2021 negatief beïnvloed door specifieke projectuitdagingen binnen één onderneming, de overige ondernemingen laten een verbetering zien ten opzichte van 2020. De grote verlieslatende projecten zijn intussen afgeschermd en onder controle. Verwacht wordt dat het herstel van deze business unit, dankzij de herstructurering in 2021 en een nieuw managementteam, zal leiden tot positieve winstgevendheidsniveaus in de toekomst.

De hoogtepunten

VolkerWessels UK is in 2021 doorgeslagen met het binnenhalen van contracten en het opleveren van projecten voor een reeks belangrijke klanten. VolkerFitzpatrick gaat een nieuwe fabriek voor bladen van windmolens bouwen en een nieuwe start- en landingsbaan voor de luchthaven van Gloucestershire. VolkerRail (UK) kreeg de opdracht voor de uitbreiding van de spoorwegcapaciteit in de Hope Valley en heeft het aantal contracten voor spoorwegsignalering aanzienlijk verhoogd. VolkerStevin heeft een contract gewonnen voor de levering van een nieuwe voetgangersbrug over de rivier de Wear in Sunderland. VolkerHighways heeft een vijfjarig verlichtingscontract gewonnen met Oxfordshire County Council, alsmede verlengingen van zijn contracten voor het onderhoud van de snelwegen van Medway en Windsor en Maidenhead. VolkerLaser werd benoemd tot ketenpartner in het zesjarige Scheme Delivery Framework van National Highways en heeft een contract binnengehaald voor het 'Green Tunnel'-project, als onderdeel van HS2.

In de loop van het jaar werd een aanzienlijk aantal projecten voltooid. VolkerFitzpatrick heeft het contract inzake het vernieuwen van de toegangswegen en trappen naar het iconische Wembley Stadium opgeleverd en ze zijn bijna klaar met het werk aan de Luton DART 'people mover'. De eerste fase van de renovatie van acht Protective Aircraft Shelters (PAS) op RAF Lakenheath is opgeleverd. Het werk aan het MerseyRail 'power supply upgrade project' en aan de versnelde spoorvernieuwing in Stourbridge werd afgerond. De Glen Mallan Northern Ammunition Jetty van VolkerStevin voor de Defence Infrastructure Organisation werd met succes opgeleverd, evenals het Mytholmroyd flood alleviation scheme. VolkerLaser voltooide het werk aan de Tamar-brug.

In de loop van het jaar werd stevige vooruitgang geboekt met een reeks andere lopende contracten, raamovereenkomsten, joint ventures en allianties binnen VolkerWessels UK. VolkerFitzpatrick werkt als onderdeel van de Align JV verder aan sectie C1 van High Speed 2 en aan de bouw van het depot van Gosforth en de universiteitsstations van Birmingham. De bouwdivisie is begonnen met de bouw van magazijnen in Doncaster en bij DIRFT in Northamptonshire. VolkerStevin heeft zijn activiteiten op het gebied van overstroomingsrisicobeheer in Kendal in het Lake District en op een kustproject aan de zuidkust, in Southsea, voortgezet, terwijl voor VolkerHighways de glasvezelcontracten van VolkerSmart Technologies voor City Fibre een belangrijk aandachtspunt blijven.

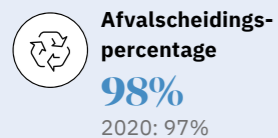
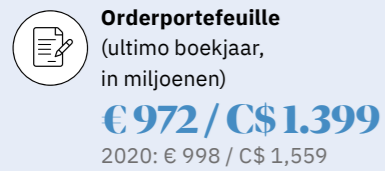
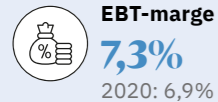

OMZET 2021

Bedrag in miljoen

2021: € 343 / C\$ 515

McNally legt betonnen trottoirs en asfaltwegen aan voor de Waterton Townsite.

H Wilson installeert een rioolleiding naar het nieuwe Metis-gebouw dat momenteel in aanbouw is. Dit wordt een cultureel gebouw op historische grond.

Volker Stevin Contracting werkt aan de bestrating van een brug op West Calgary Ring Road - DB1 Project.

Volker Stevin Contracting legt de laatste hand aan de bestrating van het circuit voor Rocky Mountain Motorsports.

DIVISIE Noord-Amerika

- **Actief in de provincies Alberta en British Columbia met focus op zware civiele bouw inclusief ondergrondse nutsvoorzieningen & asfalt-/grind-productie, onderhoud van snelwegen en gemeentelijke wegen**
- **Actief in het noordwesten van de Verenigde Staten (bredere regio Seattle) in aanleg van wegen, civiele techniek (zoals bruggenbouw en hoogwaterisicobeheer) en ondergrondse nutsleidingen**

Marktontwikkelingen in 2021

Dit jaar lag de focus op het behoud van de marges en het waarborgen van de voortgang van de projecten, ondanks de extra kosten in verband met Corona. Door de stimuleringsprogramma's van de

overheid worden er relatief nog steeds veel werkzaamheden voor de publieke sector uitgevoerd. Wij zien mogelijkheden om meer privaat werk toe te voegen, aangezien de vraag naar nieuwe woningen aanzienlijk is toegenomen.

VolkerWessels is sinds 1978 actief in Noord-Amerika, voornamelijk in de wegenbouw en nutsvoorzieningen. Onze bedrijven voeren ook grote onderhoudscontracten voor snelwegen uit. Deze zijn strategisch gelegen in de provincies Alberta en British Columbia in Canada en hebben een goede reputatie en een groot netwerk. De economie van deze twee provincies is voornamelijk gebaseerd op grondstoffen. Onze langetermijncontracten voor wegenonderhoud in Alberta en British Columbia blijven

een solide basis vormen voor onze orderportefeuille in Noord-Amerika.

Onze Canadese bedrijven zijn strategisch gevestigd in de provincie en opereren in markten waar wij concurrentievoordelen hebben. Onze sterke zakenrelaties en onze focus op kwaliteit en service maken ons tot een 'preferred' partner.

In de regio Seattle/Washington is MidMountain goed gepositioneerd om te profiteren van de toegenomen investeringen in infrastructuur. De markt in Seattle is sterk gebleven, wat deels te danken is aan de aanwezigheid van verscheidene multinationals, zoals Boeing, Microsoft, Amazon en Google, die voor een grote economische activiteit in de regio zorgen.

De hoogtepunten

Volker Stevin Contracting opereert voornamelijk in de regio Calgary en werkte aan het \$ 35 miljoen kostende Rangeview Tunnel Project. Dit betrof een pijpleiding van 3,8 kilometer met een diameter van 1,8 meter en een diepte van 13 tot 25 meter. In 2020 werd het eerste deel van 930 meter onder de Deerfoot Trail voltooid en het tweede deel van 830 meter vanaf Shaft 2 East werd in mei 2021 voltooid. Andere hoogtepunten voor Volker Stevin Contracting waren het onderhoud van water en riolering en wegwerkzaamheden voor 2500 percelen voor eengezinswoningen voor privéontwikkelaars in de regio Calgary. Daarnaast zorgden de werkzaamheden aan de West Calgary Ringroad voor een sterk jaar.

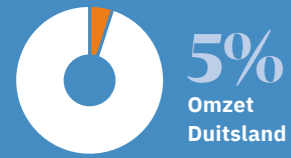
Het jaar begon traag voor Volker Stevin Highways, maar het herstelde zich tijdens het derde kwartaal en eindigde in lijn met de verwachtingen voor 2021. Het herstel kwam zowel van de brugdivisie als van de onderhoudsdivisie. Ons wegenonderhoudsbedrijf in British Columbia had een drukke winter met meer dan 200% van de jaarlijkse sneeuwval die hun werkbelasting verhoogde. Door het smelten en afvloeien in het voorjaar stortte een belangrijke weg in en LDM was het grootste deel van de zomer bezig met de reparaties.

In 2021 kreeg MidMountain een hoofdcontract toegewezen van het ministerie van Verkeer van de staat Washington. Het contract omvat een verbetering van 2,5 mijl van de I5 Interstate snelweg door het centrum van Seattle. Wij blijven belangrijke werkzaamheden uitvoeren aan het Lynwood-gedeelte van het Seattle's Rapid Transit-programma.

OMZET 2021

Bedrag in miljoen euro's

2021: € 292

EBT-marge
9,6%
2020: 7,3%

Orderportefeuille
(ultimo boekjaar,
in miljoenen)
€593
2020: € 758

**Gemiddeld aantal
medewerkers**
364
2020: 343

IF-rate
6,2
2020: 19,2

**Afvalscheidings-
percentage**
83%
2020: 93%

CO₂ uitstoot
(scope 1 en 2, in kiloton)
1,5
2020: 1,5

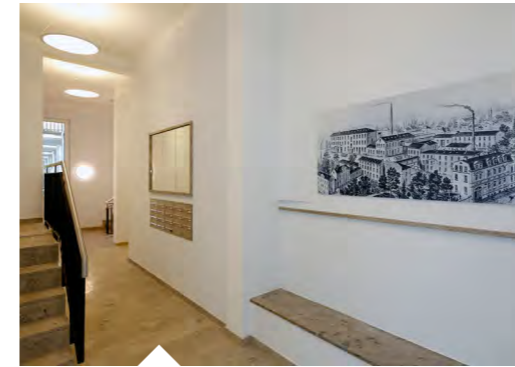

Op het 1.240 m² grote perceel midden in Berlijn-Friedrichshain worden 135 micro-appartementen en twee commerciële units met een totale oppervlakte van 3.367 m² gebouwd.

Met Viva City Adlershof realiseert Kondor Wessels een nieuwe, trendsettende stadswijk in het zuiden van Berlijn.

Kappus-Höfe met in totaal 311 appartementen.

De hal van Kappus-Höfe.

DIVISIE Duitsland

- **Ontwikkelen en bouwen van hoogwaardige en betaalbare woningen en commercieel vastgoed (kantoren en logistiek)**
- **Focus op de stedelijke gebieden in Duitsland, met name Berlijn, de deelstaat Noordrijn-Westfalen, regio Frankfurt en centraal Duitsland**

Marktontwikkelingen in 2021

VolkerWessels Duitsland verwacht dat de marktomstandigheden de komende jaren gunstig blijven. De vraag naar koop- en huurwoningen en distributiecentra zal hoog blijven. Naast de

gunstige politieke ontwikkelingen heeft de relatief lage rente een positief effect op de vraag naar nieuwbouwwoningen.

De stijging van de prijzen van grondstoffen en een tekort aan geschoolde arbeidskrachten zijn de belangrijkste belemmerende factoren. Omdat een oplossing hiervoor nog niet in zicht is, zijn de gevolgen voor de bouw- en vastgoedmarkt op dit moment moeilijk te overzien.

VolkerWessels heeft zich in 2021 terughoudend opgesteld ten aanzien van het verwerven van grondposities.

VolkerWessels was wel succesvol in het verwerven van bouwprojecten bij 'preferred partners'. Het motto blijft: winst voor omzet en groei.

VolkerWessels Duitsland heeft in deze onoverzichtelijke markt de balans gevonden tussen orderportefeuille, omzet en marge en hierin een stabiel hoog niveau weten te behouden.

De hoogtepunten

In oktober 2021 heeft VolkerWessels Duitsland PULSE in Berlijn opgeleverd. Het moderne gebouw met zeven verdiepingen en een ondergrondse parkeergarage is ontworpen volgens het 'Cradle to Cradle'-principe. Het doel was een duurzaam gebouw te ontwikkelen met een hoge verblijfskwaliteit. De intensieve gevelbegroeiing dient om zuurstof op te wekken en CO₂ te verwerken.

Op een perceel midden in Berlijn-Friedrichshain bouwen we voor de Savvy Group 135 micro-appartementen en twee commerciële units met een totale oppervlakte van 3.367 m².

Midden in Offenbach - op een van de aantrekkelijkste locaties in de binnenstad - realiseren we in 17 gebouwen 311 nieuwe appartementen. In de Kappus-Höfe ontwerpen we 45% koop- en 55% huurwoningen, de ondergrondse parkeergarage met 229 parkeerplaatsen biedt voldoende parkeerruimte.

In de wijk Sudenburg in Maagdenburg wordt een nieuw wooncomplex met 68 eenheden en 39 ondergrondse parkeerplaatsen gebouwd. Het complex is eind 2021 al verkocht.

Samenvatting Kengetallen 2021

(€miljoen, tenzij anders vermeld)

	2021	2020	2019	2018
Ratios				
EBT-marge	3,6%	2,4%	2,6%	2,8%
Nettoresultaat als % van omzet	2,7%	1,8%	2,2%	2,2%
Current ratio	1,20	1,08	1,17	1,19
Solvabiliteit	22,0%	27,1%	31,4%	32,5%
Belastingtarief	25,4%	21,6%	16,7%	18,3%
ROCE	26,0%	17,8%	18,7%	19,4%
Overige informatie				
Orderportefeuille	9.236	9.618	8.916	8.924
Gemiddeld aantal medewerkers	16.589	16.931	17.044	16.630
Free cash flow (exclusief IFRS 16)	236	161	267	155
Netto werk kapitaal	-167	-129	-164	-14
Nettotegoed (-schuld)	38	97	312	366
Kernwaarden / CSR (NL)				
IF-rate	2,7	2,9	3,3	4,6
Afvalscheidingspercentage	96%	95%	94%	93%
Social returnscore	1,1%	1,1%	1,2%	0,7%
CO ₂ uitstoot (kton)	101	108	129	127
Totaal aantal meldingen van vermoedens van integriteitsschending en vermoedens van misstanden	45	34	22	49

COVERBEELD IJboulevard

Aan de IJ-zijde van het Centraal Station realiseren verschillende VolkerWessels ondernemingen, in opdracht van gemeente Amsterdam, onder water een fietsenstalling voor 4.000 fietsen. De ondergrondse fietsenstaling is voorzien van een aanvaarbeschermt tegen scheepvaart, waarbij het dak van de fietsenstalling wordt ingericht als wandelboulevard voor publiek met vrij zicht op het IJ.

IJboulevard is een waterbouwkundig project dat vanwege de bijzondere locatie, het duurzame ontwerp en de toegepaste technieken tot de verbeelding spreekt. Met aandacht voor een zo laag mogelijk energieverbruik en gebouwd met zo weinig mogelijk materialen. De gekozen materialen zijn duurzaam en zo veel mogelijk recyclebaar. Het IJ is een waardevol ecosysteem. Om de stroming van de natuur zoveel mogelijk te behouden en waar mogelijk de onderwaterwereld in het IJ te bevorderen zijn verschillende natuurinclusieve maatregelen opgenomen.

Publicatie datum: 17 maart 2022

VolkerWessels

Koninklijke VolkerWessels BV
+31 88 186 61 86
informatie@volkerwessels.com
www.volkerwessels.com

Raad van Commissarissen

H.M. Holterman
Voorzitter
G. Wessels-Holterman
E. Blok
F.A. Verhoeven

Raad van Bestuur

J.A. de Ruiter
Voorzitter
A. Vos
Chief Executive Officer
J.G. van Rooijen
Chief Financial Officer
D. Boers
Bouw & Vastgoedontwikkeling (NL)
A.R. Robertson
Verenigd Koninkrijk

Centrale Ondernemingsraad

F.T.M. Engelen
Voorzitter
E.J. van Heeren
Secretaris

Europese Ondernemingsraad

M. van der Sluys
Voorzitter

COLOFON

Dit jaarmagazine is een uitgave van **Koninklijke VolkerWessels BV**

Samenstelling en schrijven Concernkantoor VolkerWessels **Ontwerp en layout** Domani BV, Den Haag
Illustratie JeRoen Murré **Fotografie** Glaspoort, Carel Kramer Fotografie, Linder Fotografie, Marina Kemp Fotografie, Topview, Studio PXL, Maximilian Meisse

Welkom in de wereld
van VolkerWessels

VolkerWessels